

Diskurs informacijskoga rata na primjeru mrežnih komentara o Siriji

---

Herceg, Vatroslav

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:752791>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-12**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za kroatistiku i slavistiku - Odsjek za hrvatski jezik i
književnost

Diplomski sveučilišni studij Hrvatskoga jezika i književnosti; smjer: nastavnički
(jednopedmetni)

The seal of the University of Zadar is a circular emblem. It features a central illustration of a domed building, likely the main university building. The text 'SVEUČILIŠTE' is written along the top inner edge, and 'U ZADRU' along the right inner edge. The bottom inner edge contains the Latin text 'UNIVERSITAS STUDIORUM JADERTINA'. The years '1396' and '202' are positioned on the left and right sides of the inner circle, respectively.

Vatroslav Herceg

**Diskurs informacijskoga rata na primjeru mrežnih
komentara o Siriji**

Diplomski rad

Zadar, 2018.

Sveučilište u Zadru

Odjel za kroatistiku i slavistiku - Odsjek za ruski jezik i književnost
Diplomski sveučilišni studij Hrvatskoga jezika i književnosti; smjer: nastavnički
(jednopedmetni)

**Diskurs informacijskoga rata na primjeru mrežnih komentara o
Siriji**

Diplomski rad

Student/ica:

Vatroslav Herceg

Mentor/ica:

izv. prof. dr. sc. Gordana Čupković

Zadar, 2018.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Vatroslav Herceg**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Diskurs informacijskoga rata na primjeru mrežnih komentara o Siriji** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 25. rujna 2018.

SAŽETAK

Tema rada jest analiza diskursa moći i diskursa informacijskog rata na primjeru komentara s portala *Advance*, koji se odnose na članke koji tematiziraju rat u Siriji. Rad pokazuje da lijevo-desna paradigma ne određuje suštinski ideološki proučavanih komentara, već je određuje dihotomija proruskosti i anticionizma s jedne strane te transatlantizam, odnosno proamerička i proizraelska ideologija s druge strane. U uvodnim dijelovima donosi se pregled pogleda na diskurs moći i diskurs informacijskoga rata te se diskurs rata povezuje s Deleuzeovim i Guattarijevim razmatranjima *ratne mašine*. U drugoj cjelini diskurs moći i diskurs informacijskoga rata predstavljeni su u svojim semantičkim aspektima te u sadržajnom i izraznom srazu lokalnoga i globalnoga pa se obrađuju izrazi narodne kulture kao što su fraze i poslovice te regionalizmi. Obrađuju se različiti tipovi uvredljivih iskaza te konceptualne metafore i metonimije na kojima se temelji metaforika rata. Posebno se proučavaju anglizmi kao paradigmatički primjeri globalnog sužavanja svijeta. U svemu navedenom očituju se izrazni pokazatelji i konceptualna utemeljenost diskursa moći.

Ključne riječi: diskurs moći, diskurs informacijskog rata, semantika, metafora, metonimija, pogrdnice, frazemi.

KAZALO

1. UVOD	3
2. DISKURS MOĆI U SUVREMENOM INFORMACIJSKOM DRUŠTVU	4
3. OPIS ISTRAŽIVANJA, METODOLOGIJA I KORPUS	9
4. LOKLANI IZRAZI NARODNE KULTURE	12
4.1. IZREKE I POSLOVICE	12
4.2. NAZDRAVNICE POHVALNICE I ŽIVJELICE.....	15
4.3. ODMILICE	17
4.4. REGIONALIZMI	19
5. GLOBALNO SUŽAVANJE SVIJETA	20
5.1. ANGLIZMI	20
5.2. POPULARNA KULTURA	22
6. TIPOVI UVREDLJIVH ISKAZA	24
6.1. POGRDNICE	24
6.2. POGRDNO OBILJEŽENI DESKRIPTIVI	27
6.3. EKSPRESIVI	28
7. METAFORIKA RATA	29
7.1. ANALOGIJA	29
7.2. KONCEPTUALNE METAFORE	30
7.3. METONIMIJA	34
8. ZAKLJUČAK	37
9.. LITERATURA	38

1. UVOD

Krećući se prostorom i vremenom antička fama stigne narasti do čudovišnih razmjera, a u suvremenom dobu čudovišna mreža plasira glasine ovdje i sad, informacija zamijenjuje dokinuti prostor i vrijeme, svijet različitih glasova, diskursa i jezika, postaje polje odvijanja stvarnoga svijeta. Tekstovna građa i društveno okruženje koje proizvodi značenja, što je predmet razmatranja ovoga rada, svjedoče o nemogućnosti objektivnog i demokratskog medijskog stvaranja i izražavanja. Sukob dvaju pristupa promatranja i ideologiziranja svijeta može se pratiti kao sukob dvaju totalitarnih sklopova nazora o svijetu. Ovaj rad ima upravo taj cilj, predstaviti prožetost svakog diskursa ideologijom te predstaviti kako se i neformalnim razgovornim stilom, kojemu pripadaju komentari korisnika mrežnog portala, posreduje diskurs informacijskoga rata koji je i diskurs moći. Kritičkolingvističkom i diskursnom analizom moguće je uspostaviti svijest o slijepoj ulici kojom završavaju i srednjostrujaški i alternativni mediji, slijepoj i krvavoj ulici američkog i ruskog imperijalizma.

U prvoj cjelini rada donosi se pregled pogleda na diskurs moći i diskurs informacijskoga rata te se diskurs rata povezuje s Deleuzeovim i Guattarijevim razmatranjima *ratne mašine*. U drugoj cjelini diskurs moći i diskurs informacijskoga rata predstavljeni su u svojim semantičkim aspektima te u sadržajnom i izraznom srazu lokalnoga i globalnoga; lokalna kultura pokazuje se kao sastavnica globalizacijskih procesa. Iznose se različiti tipovi uvredljivih iskaza, kao odrazi autopredodžbi i heteropredodžbi, te metaforika rata, sve kao izrazni pokazatelji diskursa moći u razmatranim komentarima. Posebno se ističu anglizmi kao paradigmatički primjeri globalnog sužavanja svijeta te se izdvajaju izrazi kojima se gradi osjećaj zajedništva komentatora proučavanoga portala.

2. DISKURS MOĆI U SUVREMENOM INFORMACIJSKOM DRUŠTVU

Suvremeno informacijsko društvo duboko je obilježeno diskursom moći. Sveprisutnost i laka dostižnost informacija podiže i važnost svjesnosti o njihovoj ideološkoj obojanosti. Orwellov koncept novogovora na izravan i nedvosmislen način svjedoči o ideološkoj obojanosti jezika te o jezičnoj funkciji održavanja odnosa moći u društvu. Parole *rat je mir, sloboda je ropstvo te neznanje je moć* (usp. Orwell 2008), kao odraz stalne proizvodnje i održavanja ratova, iskazuju vezu jezičnog izražavanja i doživljavanja svijeta, one su primjeri da je samo jezično izražavanje ujedno i ideološko izražavanje u svakoj situaciji. Cjelokupan koncept *rata protiv terorizma* te verbaliziranje razloga od strane zapadnjačkih centara moći za njihovo uplitanje na bliskoistočni prostor čini Orwellove parole itekako glasnim i u ovom našem stoljeću. Analiza diskursa moći pokazuje da nadolazeći totalitarizmi baštine mnogo od totalitarizama dvadesetog stoljeća. Centri moći kontroliraju putem srednjostrujaških masovnih medija ne samo informacije već i njihovo tumačenje, ako je radi postizanja cilja bitna promjena konteksta neke informacije ili pak objava dvosmislene tvrdnje, onda centri moći navedeno i izvršavaju. Primjerice, Ženevska konvencija u svom trećem poglavlju definira civilne objekte kao one objekte koji su nužni za opstanak populacije ili su reprezentivi religije ili neke kulturne značajnosti. S druge strane Ženevska konvencija vojne objekte definira kao one objekte koji mogu efektivno doprinijeti vojnoj akciji i čije potpuno ili djelomično uništenje, ili osvajanje, predstavlja ostvarivanje značajne vojne prednosti (Tadeo 2014: 13). Iz tih je opisa vidljiva labilnost definiranja vojnih i civilnih objekata, centri moći uvijek iskorištavaju dvosmislenost i apstraktnost u jeziku radi postizanja vlastitih ciljeva. Veza jezika i doživljaja svijeta, ali i razmišljanja općenito, sadržana je u težnji centara moći da preko kontrole diskursa kontroliraju i umove svojih građana-podanika. Ovaj rad na konkretnom primjeru razmatrane građe pokazuje također da i marginalne skupine mogu razvijati vlastiti diskurs moći kao protutežu onome centara moći. Navedeno dokazuje da se odnosi moći antagoniziraju putem informacijskih ratova koji se uvijek vrše između aktera koji žele uspostaviti informacijsko-ideološku dominaciju u javnom diskursu. Informacija posjeduje trovidni karakter: ona može biti cilj, izvor ili sredstvo postizanja cilja (Van Dijk 1996: 3). Informacijski ratovi pokazuju trenja između sudionika odnosa moći, polje sukoba i načine sukobljavanja različitih centara moći i različitih alternativnih i marginalnih skupina koji su pogonjeni vlastitom ideološkom teorijskom podlogom. Diskurs moći pokazuje bitnost kuta

gledišta upravo radi sveprisutnosti i lake dostupnosti informacija tako što se putem filtriranja određenih informacija vrši informacijski rat.¹ Srednjostrujaški masovni mediji i centri moći svakodnevno i neprestano stavljaju fokus na određen aspekt stvarnosti tako što su neke informacije predočene, dok su druge zapostavljene i neizrečene. Informacijski rat se vrši u ime određene ideologije s ciljem da konzumenti medijskog sadržaja pogledaju određenu informaciju iz kuta gledišta koji odgovara onome tko vrši i upravlja informacijskim ratom. Navedeno se može ogledati i u svakodnevnim situacijama. Primjerice, inženjer kada promatra iz vlastita kuta gledišta automobil na samom automobilu vidi aerodinamična obilježja, kojim oblicima trupa ih može usavršiti i slične tehničke stvari. Kupac, pak, gleda na estetski način automobil, boju automobila i njegovu veličinu (Van Dijk 1996: 4). Različiti kutevi gledišta proizašli su iz različitih oblika obrazovanja i drugih oblika društvenih čimbenika u kojima javna komunikacija igra bitnu ulogu, time su proizašli iz različitih oblika diskursa koji su sami govornici usvojili i prihvatili često nesvjesno. Ideologičnost tekstova javne komunikacije kao iskaza diskursa moći određenih grupa izuzetno utječe na društvene, ekonomske, kulturne i druge tijekove i procese u društvu.

Fenomen ratovanja kroz povijest se manifestirao na različite načine. Sirijski građanski rat je paradigmatički primjer postmodernog načina ratovanja. Vanjskopolitički akteri djelovali su poput katalizatora sirijskih unutarnjih trenja te su uspjeli u naumu da u trenutku pisanja ovog rada neizravno, putem sponzoriranih paravojsnih militantnih pobunjeničkih skupina, kontroliraju određene dijelove teritorija Arapske Republike Sirije. U tom pogledu portal specijaliziran za vanjsku politiku koji se posebno bavi aktualnim ratom u Siriji amblematski odslikava važnost informiranja u vezi stanja na frontu. Zahvaljujući razvoju interneta i masovnih medija nikada prije u povijesti nije bilo moguće lakše i izravnije pratiti određeni vojni sukob. No, navedeno se ipak može otežati radi toga što internet pruža mogućnost supostojanja stranica koje objavljuju kontradiktorne informacije i različita tumačenja informacija o stanju na terenu. Povijesna medijska monolitnost i nedemokratičnost centrima moći olakšavali su prenošenje njihovog

---

¹ “Novine, vijesti funkcioniraju po principu redudancije, govoreći nam što 'treba' misliti, zadržati, očekivati itd. Jezik nije ni informativan ni komunikativan nije priopćavanje informacija, već nešto znatno drugčije: prijenos riječi-naredaba, bilo od jednog iskaza, utoliko ukoliko iskaz izvršava čin i čin se izvršava u iskazu” (Deleuze i Guattari 2013: 88).

vlastitog diskursa o samom ratu. U tom vidu suvremeni rat u Siriji predočava važnost usustavljenja i tumačenja informacija radi prenošenja diskursa moći i svih oblika ideološkiosti, jednostavno govoreći informacijski aspekt rata nikada prije nije bio toliko važan.² Dvadeseto stoljeće je u tom vidu bilo stoljeće geopolitike, dok će dvadeset i prvo stoljeće biti stoljeće metapolitike (usp. Virilio 2011).

Protkanost jezika ideologijom te obostrana prožetost svjedoče o srži funkcije jezika koja nije utemeljena na komunikaciji, već na odražavanju odnosa moći u društvu.³ Diskurs rata u tom pogledu predočava važnost odabira fraza i leksema prilikom opisa samog rata te svih okolnosti u vezi rata u medijskom javnom prostoru.

Građanski rat u Siriji koji je započeo 2011. i koji traje sve do trenutka pisanja ovog rada prezentira zanimljiv suodnos diskursa rata i Deleuzeove ratne mašine. U sirijskom sukobu Islamska država predstavlja koncept ratne mašine koja postmodernistički ratuje protiv sirijske vojske. Druge pobunjeničke skupine također na određeni način predstavljaju ratnu mašinu, no, zbog njihove heterogenosti te zbog toga što bi navedeno bilo nepotrebno udaljšavanje od teme te njihove manje medijske izloženosti, izabrat ćemo isključivo fokus na Islamsku državu kao reprezenta ratne mašine.

Gerilsko ratovanje Islamske države, postmodernističko-nomadiska struktura organizacije te ponajviše islamistička ideologija čine je istinskom dihotomijom Deleuzeovoj formi-države koja je reprezentirana u sekularnoj Arapskoj Republici Siriji s vladajućom semisocijalističkom strankom BATH. U mnogim pogledima taj je sukob sukob postmodernizma (ratne mašine/

---

² “Uočavamo da rat, kao i *materija*, posjeduje tri dimenzije: masu, energiju i informaciju. Svaka je epoha u povijesti privilegirala jednu od tih trih dimenzija. Prvo je to bila *masa*, ona i zidina i oklopnih sustava, legija i divizija vojske na terenu. Zatim je to bila *energija*, balistička energija katapulte, lukova i ostalih sprava za opsadu prije pojave baruta i topništva ili pak ona tenkovskih motora, aviona i napokon, bombe i međukontinentalnih raketa, nosača atomskog oružja. Danas pobjeđuje treća i posebice četvrta dimenzija s *informacijama* i svojom trenutnom brzinom komuniciranja” (Virilio 2011: 26).

³ “Jezik se ne zadovoljšava time da ide od prvog do drugog, od onog koji je vidio do onog koji nije vidio, već nužno ide od drugog do trećeg, od kojih nijedan nije vidio. Jezik je prenošenje riječi koja funkcionira kao riječ-naredba, a ne priopćavanje znaka kao informacije. Jezik je karta, a ne precr” (Deleuze i Guattari 2013: 88).

Islamske države) te modernizma (forme-države/Arapske Republike Sirije). Postmodernost Islamske države očituje se u nomadskoj strukturi, u zaposjedanju pustinjskog prostora Sirije i Iraka te negiranju nacionalnih (pa time i socijalnih) država. Ljeto 2014. u pustinjskom je graničnom području Sirije i Iraka oživotvorilo Deleuzeov teorijski koncept ratne mašine.⁴ U suštini postmodernizam znači ukidanje nacionalne (time nužno i socijalne) države, smrt emancipatorskih modernističkih ideologija te kraj scijentizma. U tom vidu nije neobično što Islamska država koristi internet za promoviranje vlastite ideologije i uspostavu kalifata. Postmodernizam je povratak izmijenjenog predmodernizma. Borci Islamske države koji jure na Toyotinim džipovima noseći crnu zastavu kalifata na najkonkretniji način predstavljaju postmodernizam kao izmijenjeni predmodernizam, kao neopredmodernizam.

Dodatno obilježje ratne mašine Islamske države jest lakoća u brzini kretanja vojnih snaga te u gerilskim nasrtajima na sirijsku vojsku krećući se po pustinjskom, delueuzeovski rečeno glatkom, prostoru po kojem svaka ratna mašina mora djelovati.⁵

Diskurs rata u pogledu napada 11. 9. 2001., čime je i započela američka intervencija na Bliskom istoku, obilježavaju praktički ustaljeni leksemi; u engleskom to su: *war, evil, attack on America*,

---

⁴ “Nomadi su oblikovali ratnu mašinu samo izumijevajući apsolutnu brzinu, bivajući ‘sinonimom’ brzine. I svaki put kad postoji protudržavna operacija, neposluh, izgred, gerila ili revolucija kao akt, moglo bi se reći da ratna mašina oživljava, da se pojavljuje novi nomadski potencijal, popraćen ponovnom uspostavom glatkog prostora ili načina bivanja u prostoru kao da je gladak (Virilio podsjeća na važnost izgredničke ili revolucionarne teme ‘držanje ulice’)” (Deleuze i Guattari 2103: 437)

⁵ “Za primjer bi trebalo uzeti neki granični slučaj, usporediti ratnu mašinu i državni aparat na temelju teorije igara. Razmotrimo igru šah i igru go, odnose između njihovih figura te prostor o kojem se tu radi. Šah je državna ili dvorska igra, igrao ju je kineski car. Šahovske figure su kodirane, imaju unutarnju prirodu ili intrinzična svojstva iz kojih proizlaze njihova kretanja, njihove situacije, njihova sučeljavanja. Određene su nepromjenljivim kvalitetama: konj ostaje konj, lovac ostaje lovac, kula ostaje kula. Svaka je poput subjekta iskaza, obdarena relativnom moći. A te relativne moći kombiniraju se u subjektu istraživanja, koji je sam igrač ili forma unutarnjosti igre. S druge strane u igri go figure su kuglice, pločice, jednostavne aritmetičke jedinice koje imaju samo anonimnu ili kolektivnu funkciju... Šah jest rat, ali institucionalizirani, regulirani, kodirani, s frontom, s pozadinama, s bitkama. No, igri go svojstven je rat bez linija fronte, bez sučeljavanja i povlačenja, u krajnjem slučaju bez bitaka. To je čista strategija, dok je šah semiologija. Konačno ne radi se ni o istom prostoru: u slučaju šaha posrijedi je raspodjela zatvorenog prostora, gdje se ide od jedne točke do druge i zauzima maksimalan broj mjesta s minimalnim brojem figura. U igri go radi se o raspodjeli otvorenog prostora, o držanju prostora i čuvanju mogućnosti iskršavanja u bilo kojoj točki: kretanje više ne ide od jedne točke do druge, već postaje neprekidno, bez cilja ili odredišta, bez polaska ili dolaska. ‘Glatki’ prostor igre go protiv ‘izbrazdanog’ šahovskog prostora.” (Deleuze i Guattari 2013: 397).

day of outrage (Montgomery 2005: 16). Navedeni leksemi okamenjeni su preživjeli razvoj bliskoistočne situacije preko Arapskog proljeća, unutar kojeg je započeo građanski rat u Siriji, do današnjih dana. Najfrekventnija je fraza *rat protiv terorizma*, koja je u tom smislu amblematska, kao prepoznatljivo obilježje vojnog diskursa američko-izraelske ekspanzivne i agresivne politike. Terorizam bi predstavljao oživotvorenje koncepta ratne mašine, dok bi rat predstavljao oživotvorenje koncepta forme-države. U ovom pogledu valja istaknuti da *rat* možemo shvatiti kao metonimiju za američki *military industrial complex* (*vojni industrijski kompleks*), a onda na daljnjoj metonimijskoj razini i za same Sjedinjene Američke Države čiji su centri moći sprega oligarhije i političkog sustava. Deleuze smatra rat proizvodom same ratne mašine te u biti ne povezuje ontološki državu i rat.⁶ Time se deleuzeovski objašnjava okamenjena fraza *rat protiv terorizma*, koja obilježuje diskurs rata, i to tako što pokazuje postmodernizam/neopredmodernizam same Islamske države koja svojim anarhičnim, decentraliziranim strukturama ne uspostavlja samo glatki prostor na području Iraka i Sirije, već i na području Egipta, Jemena, Libije i Nigerije. Islamska država napada formu-državu na raznim područjima (raznim reteritorijalizacijama) na vrlo postmodernističan/neopredmodernističan način.

---

⁶ “Zbog toga, otklanjajući to pitanje, pitamo se dalje je li sam rat objekt ratne mašine. To uopće nije bjelodano. U mjeri koliko rat (sa ili bez bitke) teži potpunom uništenju ili kapitulaciji neprijatelja, objekt ratne mašine nije nužno rat... No, općenito govoreći vidjeli smo da je ratna mašina bila nomadski pronalazak, jer je u biti bila sastavni dio glatkog prostora, kretanja u tom prostoru te odgovarajuće kompozicije ljudi; to je njezin jedini i pravi pozitivni objekt (nomos). Učiniti da pustinja ili stepa raste, ne ih opustošivati, već upravo suprotno. Ako je rat nužna posljedica toga, to je stoga što se ratna mašina suočava s državama i gradovima, kao silama (brazdama) koje se suprotstavljaju pozitivnom objektu: od tog trenutka, neprijatelj ratne mašine je država, grad, državni i gradski fenomen, te ona za cilj ima njihovo uništenje. Rat postaje upravo to: uništiti sile države, razoriti formu-državu” (Deleuze i Guattari 2013: 473).

3. OPIS ISTRAŽIVANJA, METODOLOGIJA I KORPUS

Rad je temeljen na istraživanju komentara čitatelja portala *Advance* koji su nastali u razdoblju od kolovoza do listopada 2017. godine. Od prikupljenih 40-ak stranica komentara odabrani su oni u kojima se posreduje diskurs informacijskog rata i diskurs moći. Obrađeni su primjeri na leksičkoj, frazeološkoj, pragmatičkoj i kognitivnolingvističkoj razini. Pri tome je poseban naglasak stavljen na interpretaciju kulturnih okvira i društvenoga konteksta kao bitnih sastavnica izgradnje značenja. Proučavanje mrežnih komentara čitatelja u hrvatskoj je znanosti posebno popularizirao Žanić (2009) dok je analizu diskursa moći posebno popularizirala sarajevska proučavateljica Katnić-Bakaršić (2012), pri tome se oslanjajući na radove Van Dijka (1993, 2008) i na Foucaultovu (1994) filozofsku podlogu koja čini neizostavni podtekst i ovoga rada.

*Advance*⁷ se na vlastitim stranicama predstavlja kao informativni vanjskopolitički portal.⁸ Glavna urednica portala je Goranka Novak.⁹ Istaknutiji suradnici portala su vanjskopolitički analitičar i politolog Vedran Obućina te biolog, istraživač, fotograf i novinar Goran Šafarek. Portal uglavnom objavljuje kratke i sažete informativne članke vanjskopolitičke prirode, koji su većinom prijevodi stranih članaka (s proruskih europskih i bliskoistočnih portala ili čak članaka službenih stranica sirijske vlade). Ekonomske i kulturološke teme najčešće se obrađuju duljim i studioznijim člancima koji su nedostupni čitateljstvu koje nije pretplaćeno na sam portal. Portal rijetko objavljuje i dulje članke u vezi povijesnih događaja, uglavnom se radi o vojnoj povijesti, koji su također nedostupni čitateljstvu koje nije pretplaćeno na sam portal. Zanimljivo je da je portal uistinu isključivo vanjskopolitičke prirode; distanciranjem od društveno-političkog stanja u Hrvatskoj vjerojatno se pokušava zadobiti aura neutralnosti u domaćim pitanjima i to s ciljem privlačenja što šireg spektra čitateljstva. Rad će u poglavlju o anglicizmima reći ponešto o demografiji samog čitateljstva. Portal se u prošlosti reklamirao kao samofinancirani, i to kao financirani čitateljskim pretplatama. Danas se na portalu ne mogu pronaći informacije o

---

⁷ Engleski leksem *advance* kao glagol i kao imenica ima značenje “kretanje naprijed, napredovanje, poboljšavanje ili razvoj nečega”. Usp. <https://www.dictionary.cambridge.org> (pristup 18. rujna 2018).

⁸ Usp. <https://www.advance.hr/kontakt/> (zadnji pristup 18. rujna 2018)

⁹ Usp. <https://www.advance.hr/kontakt/> (zadnji pristup 18. rujna 2018)

financiranju kao ni reklame. Ograničeni pristup svim sadržajima portala postaje uobičajeni način djelovanja svih viralnih medijskih stranica.

Sam socijalni događaj koji je predmet viralne rasprave korisnika portala, rat u Siriji, najbolji je primjer kako informacijski rat utječe na samo stanje na terenu, na sami predmetni rat u stvarnosti. Proassadovska i prorуска orijentiranost komentatora portala *Advance*, a i same redakcije portala, stvara prostor gdje se izražavaju mišljenja koja su drukčija i dihotomična u odnosu na mišljenja koja zastupaju srednjostrujaški mediji.¹⁰ U tom vidu razmatrana građa stvara osobito alternativno informacijsko-ideološko okruženje u javnom prostoru koje pridonosi pluralizmu u društvu. S druge strane subjektivna prorуска i proassadovska pristranost prikazuje samo drugi pol novinarskog i ideološkog jednogumlja i u tom vidu može se ustvrditi da su određene bojazni zapadnjačkih krugova u vezi utjecaja Ruske Federacije kroz financiranje i potporu određenih medija u potpunosti točne.

Reakcije na portal i njegovo viralno djelovanje u biti su malobrojne. Srednjostrujaški hrvatski mediji (prije svega tiskovine i televizijske kuće) ne spominju u svojim javnim medijskim prostorima promatrani portal. Razlog tomu vjerojatno leži u činjenici što je portal vanjskopolitičke prirode, a hrvatski mediji ne prate vanjskopolitičke događaje ni u kvalitativnom ni u kvantativnom smislu koliko unutarnjopolitičke događaje. Za domaće novinarstvo portal time predstavlja osvježenje svojom orijentacijom na političko-društvena zbivanja izvan okvira domovine, usto portal dobiva prednost u odnosu na druge medijske organizacije jer nekomentiranjem domaće političko-društvene situacije posjeduje lakši pristup širem krugu čitateljstva kojem su svakodnevne teme srednjostrujaških medijskih organizacija već dosadile. Portal *Advance* rijetko objavljuje povijesne članke te i u tom vidu predstavlja osvježenje na domaćoj medijskoj sceni koja je zasićena mnemotopima Drugog svjetskog rata te nizom tekstova o cjelokupnoj drugoj polovici prošlog stoljeća.

---

¹⁰ Jedina iznimka autoru ovog rada jesu novinski članci novinara *Slobodne Dalmacije* Antuna Masle.

Reakcije na portal koje dolaze s viralnih rubova često su žestoke. Uglavnom je riječ o napadima na portal jer ga smatraju ljevičarskim.¹¹ *Advance* je zapravo vanjskopolitički portal koji kontinuirano objavljuje pozitivne članke o Ruskoj Federaciji i svim saveznicima Ruske Federacije (Sjeverna Koreja, Kuba, Bolivarijanska Republika Venezuela, ali i Islamska Republika Iran, libanonska šijitska organizacija Hezbollah, šijitske organizacije u Jemenu itd.). Povezano s tim nije bitna dihotomija političke ljevice ili desnice već prorуска usmjerenost portala, odnosno usmjerenost koja odgovara politici Ruske Federacije. Oslanjajući se na tu činjeničnost može se konstatirati da portal svojim novinarskim djelovanjem podupire sve ruske saveznike bez obzira na njihovu vlastitu ideologiju ili bilo koju drugu odrednicu. Mogu se pronaći i izvori koji tvrde da je portal *Advance* prije svega proiranski/prošijitski.¹² Navedeno ne odudara od izrečenog u rečenici prije prethodne jer je i Islamska Republika Iran usko ekonomsko-politički vezana na Rusku Federaciju, uostalom, obje države sudjeluju vojnim djelovanjima na proasadovskoj strani u sirijskom sukobu.

Ukratko, portal *Advance* objavljuje tekstove koji su protkani određenim ideologijskim podtekstom te se i u razmatranim komentarima čitatelja svjesno ili nesvjesno posreduje ista ideologija. Kritički iskazi čitatelja portala *Advance* također ne teže objektivnosti, već su i sami protkani ideološkim nabojem koji samo podupire uredničko stajalište.

---

¹¹ “Advance je ništa drugo nego ljevičarski portal kojeg čitaju najviše lijevo orijentirani jugonostalgicari, portal koji nema veze s realnošću, a sva ironija tog portala se očituje na komentarima na kojima se nerijetko poziva na smrt. Gospodo kada na portalima poput Advancea i Indexa pročitam komentar kako kapitalistima treba rezati grkljane i baciti ih u krematorij o takvim portalima ne mogu donijeti neki vjerodostojan sud.”; usp. <http://www.forum.hr/showthread.php?t=727936&page=2> (zadnji put pregledano 18. rujna 2018)

¹² Usp. <http://licemjerne-shiije-advance-hr.blogspot.com/> (pristup 18. rujna 2018).

4. LOKALNI IZRAZI NARODNE KULTURE

U proučavanim komentarima odraze lokalne narodne kulture nalazimo u ustaljenim usmenim retoričkim obilicima: izrekama i poslovicama te skupini koju imenujem nazdravnice, pohvalnice i živjelice, kao i u leksičkim izrazima usmenosti kojima se iskazuje prisnost s predmetom govora (odmilice) i koji su osobiti odraz lokalnoga kolorita (regionalizmi).

4.1. Izreke i poslovice

Izreke i poslovice jezgrovito prenose pojedine opće metafizičke i apstraktne koncepte, što je i temelj njihove svevremenosti. Kekez (1996) posebno izdvaja kogniciju i emotivnost¹³ kao oznake paremioloških cjelina.¹⁴

Poslovice poopćavaju određenu misao, čine je svevažećom.¹⁵ Njihovu kognitivnu utemeljenost Kekez (1996) opisuje kao parabolichnost i iskustvenost koje su utemeljene na globalnoj metafori.¹⁶

Primjeri:

Ali "dva losa ubise Milosa" (IVAS, 8.8.2017)

Ako i nije bit će uskoro...svaka čast, ima svjetla na kraju tunela (IVAS, 4.8.2017)

Zna li se tu ko pije, ko plaća? (Makistar, 16.10.2017.)

Kuku lele, pomagajte amerikanci ovi ce nam se krvi napiti! (dino10, 4.10.2017.)

Pa da vidimo onda čija majka vunu prede!!!!(Nera-univ, 15.9.2017)

Da, da, zub za zub, kako bi to rekli.(Jurij, 25.9.2017)

Ha iskopali preveliku jamu pod drugima, a sad lavina pršti na sve strane... (rezonancija 15445- 4.10.2017)

Iz primjera je vidljivo da se pojedine poslovice i frazemi prenose u neizmijenjenome obliku, štoviše jednom se i obilježavaju navodnicima kao citat, dok se u pojedinim poslovicama

---

¹³ "Svakako, sve paremiološke cjeline pripadaju istomu tematskom krugu, i dio su tzv. filozofsko-spoznajnih primjera. Njihova filozofska spoznajnost i poetizirana emotivnost nadrastaju konkretno vrijeme fiksiranja: ageografičnima i ahistoričnima čini ih upravo njihova neistrošivost poruke, što je uostalom i bilo razlogom pisanoj književnosti da na njima gradi svoju pjesničku viziju svijeta i života" (Kekez 1996:24).

¹⁴ Paremiologija je znanstvena disciplina koja "tumači, proučava i rješava sva pitanja vezana za poslovice" (Kekez 1996:23).

¹⁵ "Poslovice su u funkciji tumačenja ljudske povijesnosti, što je kao stvaralačka koncepcija inače, tipično za poslijeratnu hrvatsku književnost, u kojoj se povijesnost i nacionalna povijesnost najčešće objašnjavaju upravo usmenoknjiževnim posuđenicama odnosno drevnim ambijentima i spoznajom zatečenom u njima, što znači i poslovicama i kolokvijalnim izrazom, nerijetko čak medijevalno pretpostavljenima, rekonstruiranim, ili, ako su otprije poznati, kao npr. oni na stećcima, doslovno prenošenima" (Kekez 1996:43).

¹⁶ "Po tome što apstrahira konkretne životne podatke i što je povratno interpretativno primjenjiva, vrlo je srodna bajci. Poslovice su iskustvene predodžbe i svojom su parabolichnošću minijaturne prilike, ili kako bismo današnjom terminologijom rekli, globalne metafore. Kako to prilici ili globalnoj metafori prilici, one su slika i prilika nečega drugoga; dakako, uvijek je situacijskim kontekstom rečeno čega" (Kekez 1996:44).

izostavljaju pojedini dijelovi (*čija majka crnu vunu prede > čija majka vunu prede*), prenose se necjelovite (*oko za oko, zub za zub > zub za zub*) ili se parafraziraju umetanjem riječi i dodavanjem novog sadržaja (*tko pod drugim jamu kopa, sam u nju upada > iskopali preveliku jamu pod drugima, a sad lavina pršti na sve strane*).

Filozofsku spoznajnost o kojoj govori Kekez (1996) možemo razmotriti na primjeru krnje poslovice *zub za zub* kojom se odražava univerzalno dijalektično shvaćanje života kao borbe te univerzalna konceptualizacija apstraktnoga života posredstvom konkretnoga tijela, preciznije dijela tijela (zub). Kraćenjem poslovice, izostavljanjem spoznajnog oka i navođenjem samo borbenog zuba naglašava se čin agresije, jedenja i komadanja. Zahvaljujući svojoj poopćivačkoj funkciji usmenoknjiževni oblici u novim medijima (posebno u virtualnim zajednicama) ne samo da se prenose kao historijsko naslijeđe, već zadobivaju i novu aktualnost.

Referiranjem na poslovicu: *zub za zub, kako bi to rekli*, na podtekstu ahistoričnosti i ageografičnosti, ističe se značaj i istinitost aktualnih tvrdnji korisnika *Jurija* o tome da su Sjedinjene Američke Države krive za smrt ruskih generala, odnosno da bi Sirija trebala uzvratiti mjerom koja bi bila istovjetna onoj za koju *Jurij* optužuje Sjedinjene Države.

Izreku *ima svjetla na kraju tunela* korisnik IVAS koristi kao citatno potkrepljenje tvrdnje da će grad Deir ez-Zor biti uskoro deblokiran (u trenutku pisanja komentara sirijska je vojska okončavala višegodišnju opsadu istoimena grada od strane Islamske države), time se izražavaju i pozitivne emocije. Kontrastom vidne percepcije svjetlo-tama uspostavlja se analogija sa spoznajom, utemeljena u konceptualnoj metafori ZNATI JE VIDJETI (usp. Stanojević 2013): izlazak na svjetlo analogno je predviđanju skore deblokade.

Emocionalnost je naglašena skraćenom poslovicom *čija majka vunu prede*, istaknuto grafički trima uskličnicima i trima upitnicima. Poslovice često zapremaju ulozi katalizatora misli. Komentar iz kojeg je navedena poslovica korisnik *Nera-univ* zabilježio je 15. rujna 2017. kad su se u sirijskom ratu vodile strateške borbe oko toka rijeke Eufrat u provinciji Deir ez-Zor. U komentaru se navodi kako bi Rusi trebali postaviti pontonski most preko Eufrata te pokazati namjeru zaštite snaga koje će postavljati most. Navedeno se odigravalo u trenutku potpunog povlačenja Islamske države, kada je nastala utrka između kurdskih snaga, potpomognutih Sjedinjenim Američkim Državama, te sirijskih snaga, potpomognutih Ruskom Federacijom, u osvajanju prostora oko Eufrata, koji vrve nalazištima nafte koje su borci Islamske države ostavili iza sebe. Poslovicom na završetku komentara podcrtava se natjecanje i predviđanje budućeg

dogadaja (*pa da vidimo*) također utemeljeno na konceptualnoj metafori ZNATI JE VIDJETI, s implicitnom porukom kako su svi američki pokušaji destabiliziranja i zaustavljanja sirijske vojske bili jalovi. Općepoznatom poslovicom podcrtava se snaga uvjerenja u ispravnost i točnost prenesene poruke. Izostavljanjem atributa *crna* (*crna vuna* kao oznaka nevolje i neuspjeha) naglasak se stavlja na natjecanje s implicitnom porukom o negativnom ishodu za jednu stranu. Time se poslovice pokazuje kao afektivna poenta i zaključak komentara.¹⁷

Upitnom izrekom korisnik *Makistar* otvara (započinje) svoj komentar povodom toga što je izraelsko vojno zrakoplovstvo bombardiralo sirijske vojne položaje: *Zna li se tu ko pije, ko plaća?* Tim se izrazom pojačava korisnikovo čuđenje izraelskoj vojnoj i političkoj hegemoniji, osobito stoga što je uvjeren u to kako su izraelski zrakoplovi gađali sirijsku vojsku iz libanonskog zračnog prostora, pa se pita kako je moguće da je Libanon navedeno dozvolio te još dalje izvlači poentu kako je Izrael nedodirljiv i kako može slobodno kršiti sve međunarodne pravne akte, a što je afektivno podcrtano i uvodnom izrekom kojom se konceptualizira upravo nered u društvenom tijelu. S obzirom na smještaj poslovice i izreka, koje kao afektivne iskaze i točke poenti možemo prisposodobiti s virtualnim verbalnim vatrenim oružjem, slikovito se može reći da je u navedenim komentarima, koje možemo predočiti kao prostore borbi, *Makistar* odmah potegnuo revolver, dok je *Nera-univ* čekao sam kraj da zapuca.

---

¹⁷“(…) ona [poslovice] uvijek apstrahira životno iskustvo u poentu, zaključak ili komentar i izravno ga, zaokruženo ističe (…) Iako minijaturna, ona ipak postoji i najviše odgovara semantici u suodnosu, u procesu, komparaciji, potencijalnosti i slično. Takvi su primjeri građeni na načelu suodnosa: ako-onda, bolje-nego, tko-taj itd.” (Kekez 1996:45).

4.2. Nazdravnice, pohvalnice i živjelice

Zdravice, pohvalnice i “živjelice” koriste se u pročavanom korpusu kao zasebni kratki komentari na iznesene događaje, posebno u diskusiji. Kratkoća i izražajnost formule temeljne su odrednice zdravice kao kratkog retoričkog oblika i kao manifestacije razgovornosti.¹⁸

Primjeri:

E ovo je za nazdravit! Živjeli svi skupa (Sergej, 3.9.2017)

Slava putinu i rusima i hrabrom sirijskom narodu sto su izdrali sve paklenske spletke!!
(rezonancija 15445, 3.9.2017)

Svaka cast SAA! (korisnik1, 3.9.2017)

Slava SAA i sekularnoj i slobodnoj Siriji! (planinar, 3.9.2017)

Ajmo naši (3.9.2017)

Svaka čast Hezbollahu! To je pravi saveznik, onaj koji dođe u pomoć kad izgleda da je već sve izgubljeno. (K. Trout, 12.9.2017)

To Šojgu!!! (Marjo, 13.9.2017)

Cestitke hrabroj sirijskoj vojsci na svakom pedlju oslobodjenog teritorija. (mariet, 24.9.2017)

Mašala! (Denzel1973, 12.9.2017)

Shalom! © (mberro, 13.9.2017)

Funkciju nazdravljanja *kućedomaćinu* u viralnom prostoru zamjenjuje funkcija nazdravljanja čitateljstvu portala čime se ostvaruje i osnažuje zajednica korisnika portala, čitatelja i komentatora. Korisnik *Sergej* ističe zajedništvo s ostalim komentatorima kao i s cjelokupnim čitateljstvom, kada navodi: *Živjeli svi skupa!* Korisnik *Bojke* također izražava solidarnost i pripadnost grupi svojim komentarom *Ajmo naši!* Zdravicama se ojačava zajedništvo viralne skupine formirane oko praćenja geopolitičke i vojne situacije u sirijskom sukobu pa one zadobivaju formu *prijateljskog blagoslova*¹⁹ u ushitu izazvanom pobjedama sirijske vojske i njezinih saveznika.

Manji broj zdravica javlja se kao sastavnica duljih komentara, i ti su primjeri uvedeni tipičnim nazdravičarskim leksemima: *svaka čast...*, *slava...*, *čestitke...* Uz hrvatske lekseme u nazdravičarskoj funkciji poticaja i solidarizacije dolaze i leksemi preuzeti iz semitskih jezika:

---

¹⁸ “Zdravice su oblikom kratke, što proizlazi iz njihove funkcije: ne razrađuju fabulu, već uvjeravaju, izriču želje, najčešće kućedomaćinu, mladencima itd. U nazdravičarskom izricanju želja, što je uvjetovano kontekstom izvedbe, postoje sadržajna i oblikovna opća mjesta; izražajne formule dakle koje se ponavljaju iz primjera u primjer” (Kekez 1996:283).

¹⁹ Kekez (1996) navodi kako “sve zdravice nisu u funkciji uvjeravanja: neke preokreću sadržaj izricanja dobrih želja i prijateljskog blagoslova” (1996:284).

mašala i *shalom*. Arabizam *mašala*²⁰ zapisan je s fonološkom prilagodbom hrvatskom jeziku dok je hebreizam *shalom*²¹ zapisan u engleskoj verziji. Uz taj je hebreizam naveden i smješko kao oznaka ironijskoga odmaka, čime se prevladava paradoks nastao korištenjem hebreizma u viralnoj zajednici koja se prema izraelskoj politici odnosi izrazito kritično (dominantan je stav komentatora proučavanoga portala da Izrael podržava islamističke i ine snage koje se bore protiv sirijske vojske). Takvi primjeri pokazuju važnost izvanjezičnih znanja, znanja o svijetu, u konstrukciji i razumijevanju značenja.

Ideološkičnost se ogledava u primjerima zdravica poput one korisnika *planinar*: *Slava SAA i sekularnoj i slobodnoj Siriji!* U navedenom se primjeru izravno i nedvosmisleno izražavaju i vrijednosne odrednice sekularizma i antiimperijalizma. U nastavku ovoga rada dodatno će biti istaknuta polariziranost diskursa s obzirom na razlike u prezentiranju sirijske vojske, koja je tipično predstavljena kao u komentaru korisnika *planinar*, te različitih pobunjeničkih frakcija, prije svega Islamske države.

Diskurs moći do izražaja posebno dolazi u slavljenju Putina i Rusa, uparenih s *hrabrim sirijskim narodom*. Takve nazdravnice svjedoče prorusku orijentiranost korisnika portala kao i samog portala. Diskurs bodrenja Sirije izražen je tipičnim optativnim *slava* te epitetom hrabrosti koji se dodjeljuje narodu. Time se pokazuje ne samo koga podržava korisnik koji je autor navedenoga komentara, već koga podržava i cjelokupno čitateljstvo portala (sjetimo se da smo konstatirali da zdravice izražavaju osjećaj zajedništva među čitateljstvom proučavanoga portala). Emotivno nabijen izraz *paklenske spletke*, za oznaku barijera s kojima se sirijska vojska i njeni saveznici suočavaju u sukobu, također održava pristranost komentatora te predstavlja dihotomiju suprotstavljenih vojnih snaga (sirijske vojske i pobunjenika) kao dihotomiju dobra i zla (demonizacijom protivnika koji spletkare), čime se dodatno ojačava i osjećaj zajedništva čitatelja portala (u usmjeravanju negativnih emocija prema određenoj strani u sukobu). Takvim se frazama prelazi i u patetiku koja bi neuključenom čitatelju (koji ne bi izražavao emocionalni

---

²⁰ Arapski izraz *Mā šā' Allāh*, u značenju “samo je u Allaha moć/po Allahovoj želji”, muslimani koriste kao izraz poštovanja prema osobama i događajima te kao zahvalu Allahu; usp. *Mašallah*, www.bs.m.wikipedia.org (pristup 6.7.2018).

²¹ Hebrejsko *shalom* u značenju “mir, harmonija, ispunjenost” i sl. frazeološki se koristi kao pozdrav. Njegov je ekvivalent u arapskom *salaam*; usp. *Shalom*, www.en.m.wikipedia.org (pristup 6.7.2018).

ushit oko pobjede ili poraza sirijske vojske) i čitatelju s vremenskim odmakom ostavljala dojam komičnog.

4.3. Odmilice

U ovu skupinu svrstao sam izraze izravnog obraćanja i to pretežno nadimke kojima se iskazuje pozitivna emocionalna obojenost i prisnost s obzirom na temu govora, koja je i zamišljeni sugovornik. Riječ je o odmilicama u širem značenju, unutar ove skupine izdvajaju se i hipokoristici kao odmilice u užem smislu te riječi.

Primjeri:

Neki izvjestaji govore da je Tigar usao u Deir et-Zor ali da blokada jos nije u potpunosti uklonjena (davok, 4.9.2017)

*Uskoro očekujem fotografije Brke i Tigra kako se rukuju. ☺(Nonalignedman, 3.9.2017.)
To Šojgu!!! (marjo, 13.9.2017.)*

Već odustajanje od mira u Turskoj dogovorenog i sa Očalanom bilo je krajnje sumnjivo, a puč koji je uslijedio uz svu anti-Erdo kampanju prije i poslije dalo je slutiti da su Kurdi predviđeni za "više ciljeve". (marjo, 24.9.2017.)

Vidjet cemo sta ce Lav javiti s terena, nagovjestio je odmazdu (IVAS, 25.9.2017.)

Isto su spremali Tigrovima s leđa gore kod Maadana, samo su Tigrovi prvo krenuli očistiti leđa i pronašli tunele pune oružja. (tistro, 29.9.2017.)

Uzimam u obzir obrazloženje pustinjskog lava o panici. (Janiba, 29.9.2017.)

Nije prvi put da se ovako koordiniraju napadi "umjerenih i Idila. (Miles Naismith, 29.9.2017.)

Problem je, vojno gledano, što su stradali "tigrovi" koji su ih krenuli vaditi. (ZagorZG, 29.9.2017.)

Sumnjam da bi Erdo dozvolio da se krši dogovoreno. (marjo, 13.10.2017.)

To je vjerovatno dobrodošlica za Šojgu koji ima sastanak sa Libermanom... (dallapa, 16.10.2017.)

Eto, Putine, primi sa zahvalnošću ispriku Bibija sto je Sirija morala biti kaznjena od miroljubivog Izraela jer je Sirija pokusala oboriti avione koji su nad njenom teritorijom... (Nera-univ, 16.10.2017.)

U svim navedenim primjerima riječ je o imenovanju političkih vođa kojima se pripisuju osobine životinja koje nemaju pejorativno značenje te su u tom smislu iskazi bodrenja i prisnosti pa i odmilice (*Tigar, Lav*). Nadimci *Tigar* i *Lav* naglašavaju hrabrost i borbenost onih kojima se pripisuju. Primjer koji odudara od navedenog jest uporaba množinskoga oblika *tigrovi* za pripadnike regularne sirijske vojske. Ponajviše se javlja nadimak *Tigar* kao oznaka Suheila al-Hassana koji je brigadni general u regularnoj sirijskoj vojsci. Svjetska javnost, kao i vjerojatno većina komentatora portala *Advance*, saznala je za generala Al-Hassana prilikom razbijanja opsade zračne luke Kuweires u jesen 2015., koja je bila opkoljena od strane Islamske države od

kraja 2013. Al-Hassan je postao sinonim za uspješno vojno djelovanje sirijske vojske što je i očito iz komentara gdje se kaže *Tigar je ušao u Deir et-Zor*, uz isticanje da blokada navedenog grada još nije izvršena. Time se podrazumijeva uspjeh akcije generala Al-Hassana kao pobjednika i simbola hrabrosti.

Nadimkom i odmilicom *Lav* imenovan je predsjednik Arapske Republike Sirije, Bashar al-Assad. Ova odmilica ne nosi samo metaforičku pozadinu, kao pripisivanje osobine hrabrosti i preslikavanje sa životinje na čovjeka, već i izravnu izraznu poveznicu s imenovanim predsjednikom. Na arapskom jeziku imenica *assad* ima istovjetno značenje našoj imenici *lav*.²² Ali Sulayman al-Assad, djed predsjednika Bashara, promijenio je obiteljsko prezime prije Drugog svjetskog rata u *Assad*.²³ Odmilica *Lav* pojavljuje se i s epitetom *pustinjski* kojim se ostvaruje dodatna metaforična odrednica borbenosti i snage, također je navedeni epitet odraz klimatološkog stanja na terenu jer se većina borba protiv Islamske države vodi u istočnom pustinjskom dijelu Sirije.

Odmilica *Brko* nije nastala skraćivanjem vlastitog imena niti je životinjskog porijekla te je u tom vidu jedinstvena među razmatranim primjerima, nastaje upućivanjem na fizički izgled osobe. Nositelj nadimka *Brko* bio je Issam Zahreddine, general bojnik sirijske regularne vojske. General bojnik Zahreddine je vodio obranu grada Deir ez-Zora prilikom trogodišnje opsade od strane Islamske države. Razmatrani komentari nastali su u jesen 2017. kada je sirijska vojska bila pri kraju s vojnim operacijama koje su imale cilj okončati opsadu grada i koje su u tome i uspjele u studenom 2017. Inače, general bojnik Zahreddine je poginuo nagazivši na minu u listopadu 2017. O važnosti djelovanja generala bojnika Zahreddina, ali i o proassadovskoj orijentaciji komentatora ovog portala svjedoči i komentar korisnika *t0mekk* (*ovome generalu Isamu treba postaviti spomenike po celoj Siriji*) napisan 3. 9. 2017.

Odmilice *Šojgu*, *Erdo* i *Bibi* skraćenice su vlastitih imena političkih vođa velikih sila te je zanimljivo da označavaju sve nesirijske političare koji su zastupnici zemalja koje imaju vlastite međusobno sukobljene interese u Siriji (Ruska Federacija, Turska i Izrael). U relativno čestoj

---

²² Usp. Assad, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english-arabic/lion> (pristup 13.9.2018.)

²³ Usp. https://en.wikipedia.org/wiki/Ali_Sulayman_al-Assad (pristup 13.9.2018.), zanimljivo je kako ova stranica Wikipedije ideološki orijentirana navodeći citate samog Alija Sulaymana u kojima on zagovara zadržavanje međunarodnog mandata s ciljem da diskreditira današnjeg predsjednika Arapske Republike Sirije i njegova unuka Bashara al-Assada.

pojavi tih odmilica u razmatranim komentarima ogleđava se važnost inozemnih politika u sirijskom građanskom ratu.

4.4. Regionalizmi

Uporaba leksema koji su obilježeni kao regionalizmi i koji pretežitō pripadaju razgovornome stilu osim kao demonstracija razgovornosti pokazuje se i znakovitim identitetskim obilježjem viralne zajednice, vidljivim u spoju globalne teme o kojoj se raspravlja i lokalnih organskih idioma korisnika.

A račun poslati Saudijskoj Arabiji i njihovim pajdašima... (korisnik 15606, 13.9.2017.)

Oni Ruse ne smatraju prijateljima, a Rusi ih prijateljski propustaju da bombaju Siriju kad god im se čefne. (Nera-univ, 4.10.2017.)

Leksem *pajdaš* u Hrvatskom jezičnom portalu obilježen je kao regionalizam s definicijom “drug, sudrug, kompanjon, ortak, jaran”, dolazi u mađarskom i u turskom a postanjem je od perzijskoga *pāydāš* “drug, suputnik”.²⁴ Leksem *čef/čEIF* također je u Hrvatskom jezičnom portalu obilježen kao regionalizam i to u dva značenja: “1. volja, prohtjev (*čEIF mi je*), 2. dobro raspoloženje; čef, uroda, zadovoljstvo”; riječ je o turcizmu koji je postanjem od arapskoga *kāyf*.²⁵ Za glagol *čefnuti* na istom se portalu navodi značenje “prohtjeti se, puhnuti u glavu”.

---

²⁴ Usp. *pajdaš*, Hrvatski jezični portal, www.hjp.znanje.hr (pristup 15. rujna 2018).

²⁵ Usp. *čEIF*, Hrvatski jezični portal, www.hjp.znanje.hr (pristup 15. rujna 2018).

5. GLOBALNO SUŽAVANJE SVIJETA

Virilio (2011) zapaža kako se u suvremenosti osnažuju sigurnosni bedemi-granice koje sužavanjem stvarnoga prostora transformiraju svijet u virtualno sveobuhvatno mjesto panike. Ratovanje se simultano odvija s prikazivanjem rata u stvarnom vremenu pa Virilio zapaža kako konkretni svijet činjenica ustupa mjesto apstraktnom svijetu imaginarnih efekata, “malo pomalo ILUZIJA će zauzeti mjesto pustinje” (Virilio 2011: 83). S tim u vezi dolazi do redefinicije odnosa narodnih i međunarodnoga jezika: globalni jezik od sredstva međuprostorne komunikacije izrasta u sredstvo unutarnjeg utvrđivanja tijela-planeta (posredstvom globalnoga jezika i simultanoga prikazivanja sudionici viralne komunikacije o ratu postaju i akteri rata).

5.1. Anglizmi

Internet je suzio svijet dokidanjem geografskih prostornih udaljenosti, brzinom prikazivanja u stvarnom vremenu (usp. Virilio 2011) istodobno šireći kreirani, imaginarni prostor koji je i prostor jezika kao jedne od najprepoznatljivijih odrednica globalizacije. Engleski kao jezik kojim se služi svjetsko slobodno tržište, krupni kapital i centri političke moći, i koji upotrebljavaju masovni srednjostrujaški mediji postaje najvećim simbolom cjelokupne svjetske povezanosti i isprepletenosti. Pojava anglizama u hrvatskom jeziku očekivana je slika suvremene jezične situacije uzevši u obzir da je Hrvatska uklopljena u tijekove svjetskog kapitala, dio svjetskog slobodnog tržišta te se putem interneta stanovništvo izravnije nego ikada u svojoj povijesti uključuje u kulturno-društvena strujanja globaliziranog svijeta.²⁶ Sam naziv promatranog portala je na engleskom jeziku vjerojatno ponajviše stoga što je portal vanjskopolitičke tematike te se engleskim imenom pozicionira na informacijsku nišu kojom se i bavi. Vanjskopolitički odnosi se uvijek odvijaju i prenose engleskim jezikom, svi svjetski državnici i sve globalne srednjostrujaške medijske kuće koriste i dalje prvenstveno engleski jezik, iako se u novije vrijeme sve jače pozicioniraju i španjolski te arapski jezik u domeni medijskog djelovanja. Cilj ovog rada nije sociološke prirode, no može se svakako iznijeti da je najvjerojatnije većina komentatora portala *Advance* muška mlađa populacija urbane provenijencije, stanovnici gradova, što se ogledava i uporabom anglizama. Pitanje anglizama je u tom vidu generacijsko pitanje pa i

---

²⁶ Formiranje bilingvalnih govornika u razdobljima prije pojave interneta odvijalo se je po znatno drugačijim zakonitostima. O tradicionalnim kontaktima europskih jezika s engleskim usp. Filipović 1986: 50-51.

subkulturno pitanje jer svi ljudi koji se zanimaju za određene političke događaje prate slične stranice na engleskom jeziku te ćemo među mnogim govornicima neengleskih jezika naići na izraze poput *proxy*, *covert*, *lobby* i sl. na koje smo i naišli u razmatranim komentarima. Informacijsko društvo u kojem živimo će se u nadolazećim godinama sve više stratificirati i klasificirati prema informacijskim izvorima, uglavnom internetskim portalima, koje ljudi koriste i kojima vjeruju. Zajedništvo i identitetska pripadnost u vidu navijanja za prosirijske, proasadorske i proruskne snage komentatora na portalu *Advance* koje smo već istaknuli u prethodnim poglavljima ovoga rada upravo je taj vid subkulturne pripadnosti i odraz važnosti internetskih portala u današnjem angliziranom i globaliziranom svijetu.

Primjeri:

Dosadan si, nobody cares (korisnik 14072, 7.8.2017.)

Klasični hit-and-run (Zvrk, 29.9.2017.)

Jeftinije je financirat 10 000 kurdskih pesmergi nego 200 Operativaca i specijalista Blackwatera aka Xe services aka Academi i sl. (Bojke, 24.9.2017.)

To manje grupe na prepad odrade odbranu drže manje kvalitetne snage cim naidu na dobro uvjezbanu vojsku primjer hama dobiju Po nosu (korisnik16071)

Smatram da je riječ o covert grupama koji čine konglomerat raznobojnih plaćenika pod crnim plaštom. (Zvrk, 29.9.2017.)

Autocorrect je zakon. (Miles Naismith, 29.9.2017.)

Tu je Izrahell, koji već 10g huska sve okolo da napadnu Iran. (IVAS, 8.8.2017.)

Vidimo da su proxy ratovi dovedeni gotovo do savršenstva (IVAS, 8.8.2017.)

Izgleda da USA i Izrael u očajanju ubrzano troše jedan tip svoje proxy pješadije/ISIL/ a da im ni zamjena /kurdi/nema svijetlu (Arkaj, 29.9.2017.)

Pored sve genijalnosti izraelskih stratega (koji su najavili teroriste u Siriji u planu "Clean Break" gdje spominju napad pomoću izraelskih proxija. (Makistar, 16.10.2017.)

Kako je US ignorirao kad su im bombardirali USS liberty, znali su da je to samo povod da ih se uvuce u egipatsko izraelski rat i da bi njihov lobby i medijski utjecaj sigurno uspjo u tome ako bi se tom incidentu dalo paznje, drama queens iz izreala najbolje ignore (Jolly Roger, 16.10.2017.)

Pojedini su anglizmi doslovno prenesene neadaptirane konstrukcije i fraze pa je u kontekstu u koji su uklopljene vidljiva izmjena kodova.²⁷ Anglizmi inkorporirani u hrvatski tekst, i to ne samo punoznačne riječi već i sinsemantične riječi (npr. *aka*), brišu jasne granice među kodovima

---

²⁷ Jezični dodiri i njima uzrokovana interferencija, kao preklapanje elemenata različitih jezičnih sustava, odraz su društveno-kulturnog konteksta pa već Filipović (1986) u svojim istraživanjima kreće od socioloških pojava kao uzroka do lingvističke razine kao rezultante, neizbježno uplićući pri tome i čitav niz drugih disciplina: psihologiju, filozofiju, antropologiju itd. (usp. Filipović 1986: 26-27).

što u konačnici dovodi do stvaranja mješovitog, lokalnog (u ovom slučaju hrvatskog) i engleskog jezika koji nije ni lokalni ni globalni. Primjer *Dosadan si, nobody cares* korisnika 14072 najbolje predočava osobiti sinkretizam hrvatsko-engleskog jezika: jedan se dio izraza donosi na hrvatskom jeziku (opaska da je drugi komentator dosadan), a drugi dio na engleskom jeziku (da nikoga nije briga što taj komentator ima za reći). Komentar: *Klasični hit-and-run*, korisnika *Zvrk*, funkcionira na istoj razini baš kao i komentar: *Autocorrect je zakon*, korisnika *Miles Naismith*. Korisnik *Jolly Roger* piše po istovjetnom ključu: *drama queens iz izraela najbolje ignore*, s tim da se ovaj fragment nalazi na samom kraju komentara pa se u tom primjeru uporaba anglizama može dovesti u vezu s naglašavanjem zaključne potkrjepe. Posebice je u toj funkciji oblik *ignore* koji je iz engleskog jezika prenesen bez prilagodbe (bez dodavanja hrvatskoga glagolskoga sufiksa). *Jolly Roger* je mogao upotrijebiti hrvatski oblik *ignoriraj/ignorirajte/ignorirati*, no *Jolly Roger* ipak to nije učinio jer ne bi posjedovalo istu razinu afektacije.

Zanimljivo je kako korisnik *IVAS* stvara pogrdnicu *Izrahell* vezujući se uz englesku semantiku; da je upotrijebljen oblik s prevedenicom *Izrapakao* ne bi ostala čvrsta veza s imenom države kakvu pokazuje engleska morfonologija. Tom se tvorenicom posreduje ideološki naboj izražavanja prosirijskoga stajališta. Neprijateljstvo Arapske Republike Sirije i Izraela seže sve do ranih 1970-ih te se ne smije smetnuti s uma da već preko četrdeset godina Izrael drži okupiranu Golansku visoravan.

Englesko-hrvatsko preklapanje vidljivo je i u nazivlju: *proxy ratovi, njihov loby, covert grupama, proxi pješadije*. Korisnik *Arkaj* tek djelomično fonološki prilagođava pridjev *proxy* zamijenjujući grafem *y* grafemom *i*, no ne i grafem *x* grafemima *ks* pa je vjerojatno riječ o nesvjesnom pisanju *i* iz materinskog jezika, uslijed brzine pisanja.

Ima primjera i obratne fonološke prilagodbe: hrvatska riječ piše se na engleski način. Korisnik imena *korisnik16071* piše: *qualitetne snage*, čime među ostalim pokazuje ludičku zaigranosti, ali i osobiti stav prema englesko-hrvatskom jezičnom kompozitu.

5.2. Popularna kultura

Kao odraz emfatičnoga izražavanja nije neobično referiranje na globalnu popularnu kulturu.

Primjeri:

Uskoro bi se moglo pojaviti i svjedočenje M.Freeman-a koji je osobno vidio Putina kako puca na te Kurde. (marjo, 25.9.2017.)

Korisnik *marjo* navodi holivudskog glumca kao potencijalnog svjedoka kako je jedan državnik pucao na sirijske građane kurdske nacionalnosti. Tom se pošalicom iskazuje ideološki podtekst komentatora, a i cjelokupnog portala, posredstvom izrugivanja zapadnjačkih srednjostrujaških medija koji uvijek svaljuju krivicu na proruske geopolitičke nositelje. Osim toga, ovaj čin šaljenja izruguje i fenomen *social justice warriors* čiji su pronositelji često situirani pripadnici kulturno-zabavljачke elite koji učestalo pokazuju svoju brigu prema nejačadi i unesrećenima diljem svijeta. Posebnost je komentara i izostanak metonimije koja je u srednjostrujaškim i alternativnim medijima izrazito prisutna. U većini medijskih tekstova Putin bi označavao cijelu Rusku Federaciju (njezinu metapolitičku i geopolitičku okosnicu) dok je u ovom komentaru šaljenje postignuto baš time što se spominju, i što se misli, na konkretne pojedince, Morgana Freemana i Vladimira Putina.

6. TIPOVI UVREDLJIVIH ISKAZA

U pragmalingvistici uobičajena je podjela iskaza ne deskriptive i ekspresive. Deskriptivi podliježu provjeri istinitosti dok su ekspresivi emocionalno obojani iskazi i ne podliježu provjeri istinitosti. Ekspresivi su kontekstualno uvjetovani i njima se prvenstveno iskazuje emocionalno stanje govornika i njegov odnos prema sugovorniku. U novije vrijeme izdvaja se i treći tip iskaza koji objedinjuje osobine deskriptiva i ekspresiva. To su iskazi koji imaju svoje značenje i izvan konteksta, i to pretežno značenje kojim se obilježava određena društvena (rodna, dobna, etnička, rasna) skupina, te kojim se istodobno iskazuje negativan stav govornika prema ciljanoj skupini. Taj se tip iskaza naziva pogrđnicama (usp. Croom 2011, Čupković 2014).

6.1. Pogrdnice

Pogrdnice su iskazi koji imaju propozicijski sadržaj vezan uz određenu grupu, koji mogu posredovati u različitim kontekstima ali i izdvojeno iz konteksta. Obično obezvrjeđuju ili ismijavaju članove određene grupe ciljajući određene osobine ili obilježja koja imaju ti članovi kao pripadnici grupe (usp. Croom 2011:353). Uočene su tri funkcije uporabe pogrdnica: paradigmske, neparadigmske i prisvojene pogrdnice (pogrdnice neuvredljive unutar grupe), usp. o tome Croom 2013., Čupković 2013., Čupković 2014. Paradigmske pogrdnice su općepoznate, tipično obilježavaju određenu skupinu i prenose se kroz različite konverzacijske kontekste te su odraz verbalne agresije nad ciljanim grupama te dehumanizirane percepcije određenih izdvojenih obilježja. Neparadigmski se pogrdnice mogu pripisivati i pojedincima koji ne pripadaju skupini koju pogrdnica paradigmski cilja. Ciljana skupina može i prisvojiti pogrdnicu pa je upotrebljavati unutar grupe nekritički, što je obično odraz slabijeg obrazovanja, ili kritički, čime se jača solidarnost unutar grupe i suprotstavlja dominantnome govoru. Pogrdnicu mogu prisvojiti i pojedinci koji paradigmski ne pripadaju određenoj grupi, čime iskazuju solidarnost s ciljanom grupom (usp. Čupković 2014).

Primjeri:

USArani su ih iskoristili i sad ide pranje ruku od kurda. Kurdi su samo jos jedan eksperiment USAranih poslije all-qaide, islila dodjose i oni na red. (edukator-13.10.2017.)

Tu je Izrahell, koji vec 10g huska sve okolo da napadnu Iran. (IVAS, 8.8.2017.)

Rusija danas je nesto posve drugo nego ona prije sto godina. Sustavnim ubijanjem inteligencije cionisti su ubili dusu rusije i trebace im generacije da se to nadoknadi. (rezonancija 15445, 3.9.2017.)

Ovaj poslednji, udruživanje sa cio-fašistima, im je najgluplji i puno će ih koštati. (karantanac, 24.9.2017.)

Isilovi klošari su iskopali kilometre tunela, primjetna je upotreba tehnike i građevinskog znanja koja nadmašuje uobičajenost. (tistro, 29.9.2017.)

Nema tu nikakve sramote za frankeštajnski ISIL vec za ovog koji lamentira. (neven, 4.10.2017.)

S jedne strane mi, goji, s druge oni. (K.Trout, 4.10.2017.)

U izdvojenim primjerima vidljiv je obrat u smjeru verbalne agresije: tipično je da pogrđnicama dominantne skupine obilježavaju marginalizirane i podređene skupine. Ovdje su predmet pogrđivanja nositelji dominantnog globalnog govora: Amerikanci i njihovi saveznici Izraelci. Pogrdnica *USArani* nastaje jezičnim kontaktom i sufiksacijom (od engleske kratice za državu i hrvatskih sufiksa kojima se u spoju s navedenom kraticom evocira pogrđni atribut).

Pogrdnica *cio-fašistima* predstavlja osobitu leksičku subverziju dominantnom medijskom diskursu koji posve izbjegava upotrebu leksema *cionizam* u bilo kojem od njegovih oblika. Predmet pogrđivanja je u tom slučaju nositelj marginalnog globalnog govora, kurdske vojne formacije; korisnik *karantanac* kaže unutar komentara: *pa ti Kurdi da nisu glupi odavno bi imali svoju državu*, čime jasno i nedvosmisleno ističe svoj antagonizam prema kurdskom pokretu u Siriji, koji zatim potvrđuje u daljnjem dijelu komentara nazivajući kurdske postrojbe *cio-fašistima*. Kurdske postrojbe koje dobivaju podršku Sjedinjenih Američkih Država, Izraela, Francuske i Ujedinjenog Kraljevstva po toj osobini i nisu u potpunosti nositelji marginalnog govora. Na njihovom je primjeru zapravo vidljiva problematika relativnosti definiranja nositelja marginalnog (ili dominantnog) govora. Razvoj geopolitičke i vojne situacije u prvoj polovici 2018. dodatno relativizira problematiku kurdske pozicije u tom smislu. Naime, jedan dio pobunjenika u savezništvu s turskom vojskom osvojio je područje regije u okolini grada Afrin te se dogodio turski upad na teritorij Arapske Republike Sirije koji su kontrolirale kurdske snage bez da su kurdskim postrojbama priskočili u pomoć njihovi zapadni saveznici. Zapadnjački srednjostrujaški mediji uostalom niti ne izvještavaju o događanjima na području Sirije koje kontroliraju Kurdi pa bi s obzirom na to Kurdi bili nositelji marginalnog govora.

Sam leksom *cionizam* je izrazito frekventan u alternativnom viralnom medijskom diskursu te njegovo korištenje od strane komentatora imenom *karantanac* to konkretno i dokazuje jer se taj leks na pogrđan način primijenjuje na skupinu koja ne samo da nije židovska već nije ni semitska. Inače, leksom *cionizam* etimološki se može pratiti, u smislu pojave riječi, sve od kraja

devetnaestog stoljeća.²⁸ U pogledu same tvorbe riječi radi se o onimu koji označava jedan od ključnih mnemotopa ne samo židovske kulture već i mnogih drugih kultura koje smatraju da se na njih referira Stari zavjet (poput rastafarijanske sekte).²⁹

Atribut *frankestajnski* primjer je neparadigmatske uporabe pogrđnice dok je atribucija *klošari* povezana s pogrđno obilježenim deskriptivima. Primjer *frankestajnski* zanimljiv je odraz utjecaja popularne kulture na jezik komentatora portala *Advance*. Prijenos značenja s reference na književno ostvarenje, koje je doživjelo i brojne ekranizacije, na opis jedne međunarodne terorističko-vojne organizacije svjedoči o širenju semantičkog polja atributa *frankestajnski*.

Najzanimljiviji leksem jest *goji* u uporabi korisnikaimenom *K.Trout*. Upotreba ovog leksema naznačava ideološku opredijeljenost protiv *cionizma*. Također, oblik *goji* svjedoči o povezanosti bar jednog dijela komentatora portala *Advance* s viralnim američkim pokretom *Alternative Right* koji navedeni oblik učestalo koristi na svim svojim viralnim platformama te medijskim nastupima. Leksem *goy* dolazi iz hebrejskog jezika te znači *narod*, ali i nekog pripadnika nežidovske vjere, u biti nevjernika u odnosu na judaizam.³⁰ Židovi koriste navedeni pojam kao pogrđnicu za sve one koji nisu pripadnici njihove vjere.³¹ U tom pogledu pokazuje se ideološka podloga korištenja tog leksema kao odraza, kako to navode osobe koje upotrebljavaju taj pojam, rasizma i ksenofobije unutar židovske populacije. Time se u jednom segmentu može govoriti i o antisemitizmu korisnika *K.Trout*, no vjerojatnije se korištenje leksema *goji* može smatrati prije svega provokacijom i načinom upozoravanja na specifikum europskog i sjevernoameričkog promatranja židovstva kao etnikuma i religije, pa time i cionizma, kao nečega što ne može biti ksenofobno, kao nečega nedodirljivog. Realna ekonomska i vojna nadmoć Izraela je neupitna pa je u tom pogledu neupitno i to da korištenje leksema *goji* u onom obliku kojeg ga koristi komentator *K.Trout* predstavlja govor marginalne skupine (koja je anticionistička). Također, komentator *K.Trout* time izražava solidarnost u krugu zajednice komentatora portala *Advance* te omeđuje njihov subkulturni identitet o kojem je već bilo govora u uvodnom poglavlju o

---

¹²Usp. *zionism* <https://www.etymonline.com/word/Zionism> (pristup 14. rujna 2018).

²⁹ Usp. *zion* https://www.etymonline.com/word/Zion?ref=etymonline_crossreference (pristup 14. rujna 2018).

³⁰ Usp. *goy* https://www.etymonline.com/word/goy#etymonline_v_9091 (pristup 14. rujna 2018).

³¹ Usp. *goy* <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=goy> (pristup 14. rujna 2018).

anglizmima. Veza komentatora portala *Advance* i pokreta *Alternative Right* znatnije se ogledava u sadržajnom smislu u komentarima članaka koji nisu tema ovog rada, no svejedno je u sklopu građe za ovaj rad pronađen primjer leksem koji svjedoči i o tome. Ipak, navedene veze treba smatrati isključivo fragmentarnima jer da su one jake javljali bi se i drugi karakteristični oblici i naznake diskursa pokreta *Alternative Right* poput leksema *shiksa* koji na hebrejskom označava pogrdnicu za nežidovske žene (pripadnici *Alternative Right* bi sa svoje ideološke pozicije suzili semantičko polje na bijelu ženu).³²

6.2. Pogrdno obilježeni deskriptivi

Pogrdno obilježenim deskriptivima tipično se vrši “metaforičan prijenos značenja s općih deskriptiva na cilj pogrde s obzirom na percepciju sličnosti izdvojenih osobina” (Čupković 2017:191). Ti su iskazi aktualizirani pa identično pogrdno značenje nije uvijek prenosivo u drugim kontekstima.

Sto se Kurda u Iranu tice, veliku ulogu igra Iranska vjerska elita koja smatra kurde podljudima, poludemonima, pa se to ne govori glasno, ali se rezultat tog razmisljanja jako osjeti... mozes misliti sto neki tukac moze napraviti kada zna da je on sigurno na moralnoj strani... (Jolly Roger, 7.8.2027.)

Ali mi je nevjerojatno stakori jos drze dzep kod Damaska... (siňor, 25.9.2017.)

Jedan bradonja ne bi živ ostao. (drugito, 29.9.2017.)

Otkud oružje tim barbarima (josic, 29.9.2017.)

Pogrdno obilježenim deskriptivima protivnika se demonizira (*poludemoni*) i bestijalizira (*štakori*) te im se istodobno odriču ljudska obilježja (*podljudi*). Demoniziranje i bestijalizacija protivnika i općenito skupina drugih prema kojima se vrši distinkcija govornoga subjekta arhetipsko je i može se pratiti u povijesnom presjeku od početaka pismenosti (usp. Levnat-Peričić 2014).

Leksem *bradonja* ima obilježja pogrdnice; i izdvojen iz konteksta nosi obilježje pogrdnosti prema određenoj skupini ljudi (određenih vizualnim identitetom i kulturnim običajima). Leksem *tukac* pak ima funkciju općeg ekspresiva, njime se primarno ne cilja na određenu grupu već se njime primarno izražava povišeno emocionalno stanje govornika.

---

³² Usp. <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=shiksa> (pregledano 14.9.2018.)

6.3. Ekspresivi

Osobine ekspresiva koje izdvaja Potts (2006) jesu: neovisnost sadržaja ekspresiva (može se ukloniti iz pripadnog iskaza bez posljedica na denotativno značenje), aktualiziranost iskaza (ekspresivi ne mogu referirati na prošle događaje kao ni na mogućnosti i pretpostavke), vrijednosna perspektiva (povišeno emocionalno stanje govornika koje može biti usmjereno prema sugovorniku, situaciji ili može biti odraz neusmjerenoga iskazivanja vlastitih emocija), nemogućnost parafraziranja (ekspresivi nemaju sadržaj tvrdnje pa ih nije moguće prepričati), neposrednost (kao emotivni performativi ekspresivi se ostvaruju samim izgovaranjem), ponovljivost (učestalom uporabom pojačava se učinak ekspresiva).

Aaa cuj sve teze se nosi, tek ce da bude tesko smradu fasisticki. Mislio strucnjak pobjeda onih nepismenih i bradatih maloumnika na dohvat rukle... Uvijek se sjetim onog sokiranog izraelskog vojnika; PA OVI IZ HEZBOLLAHA RAZUMIJU I GOVORE HEBREJSKI! Mars smradu jedan fasisticki. (Dino10, 4.10.2017.)

U izdvojenom primjeru: *marš smradu fašistički*, prvenstveno se iskazuje negativno emocionalno stanje govornika usmjereno prema virtualnom sugovorniku pri čemu, osim povišene emocionalnosti koju izaziva kod govornika, sugovorniku na temelju izdvojenoga izraza ne možemo pripisati određeno deskriptivno obilježje. Iako je atribut fašistički postanjem deskriptiv koji se transformirao u pogrđnicu u ovakvim iskazima postaje opća oznaka pogrđivanja kojoj se u velikoj mjeri brišu denotativna značenja.

7. METAFORIKA RATA

Diskurs rata posebno je obilježen prijenosima značenja, metaforičnim i metonimijskim. Izdvajaju se konvencionalne poredbe bliske frazeološkim izrazima³³ te konvencionalne metafore koje imaju svoje utemeljenje i u konceptulanim metaforama. Metafore i metonimije obilježene su otjelovljenošću. Ljudsko tijelo i materijalni predmeti ishodišne su domene u konceptualizaciji apstraktnih pomova. O konceptulanim metaforama i otjelovljenosti kao univerzalnome obilježju ljudskoga jezika s kognitivnoga gledišta u kontrastu s tradicionalnim pogledima usp. Lakoff i Johnson 1999.

7.1. Analogija

U primjere analogije uvrštavam frazeologizirane i konvencionalne poredbe, kao primjere preslikavanja situacija i situacijskih obrazaca. Frazemi su svojom strukturiranošću konceptualno utemeljeni - mogu se grupirati oko određenih mentalnih shema (usp. Fink-Arsovski 2002) i njima se također vrše metaforična preslikavanja. Analogije mogu biti i nekonvencionalne, inovativne, a mogu se temeljiti i na političkoj frazi.

...raskomadace ih kao orao vrane (rezonancija 15445, 7.8.2017.)

Hoće li netko napokon da pokaze muda ☺ (Pinki, 4.10.2017.)

Znači SDF (Kurdi) i US vojska slobodno šetaju ISIS-ovim teritorijem. (nedavno je neko od nas jako hvalio Kurde kako "hrabro" napreduju, kao kroz maslac, a SAA mic po mic). (marjo, 24.9.2017.)

Ovo je opći cirkus-konvoj ISIL-a šeće se uzduž i poprijeko Sirije kao da su turisti u Dubrovniku! (darimor, 14.9.2017.)

Kurdi, siroti, kao pregladnjelo dete pred hrpom kolaca, nemre da stane, sav ushicem. (Varaha, 24.9.2017.)

Analogija sa životinjskim svijetom uspostavlja se konvencionalnim (*kao orao vrane*) i frazeološkim (*mic po mic*) poredbama. Analogija prostora i maslaca uspostavlja se konceptom poroznosti dok se analogija vojnog konvoja i kolone turista uspostavlja preko koncepta usporenosti. Povezivanjem brzine kretanja nomadskog vojnog konvoja s lokalno određenom šetnjom turista ističe se i lakoća gerilskoga vojnoga djelovanja navedene skupine koja ima obilježje ratne mašine. Usporedbom etničke skupine (Kurdi) s izgladnjelim djetetom koje srlja u pogibao govornik izražava i svoje emocionalno stanje. U frazeologiziranu izrazu sadržana je i metonimija DIO ZA CJELINU (dio tijela za tijelo) te dalje tijelo za osobu i osoba za apstraktnu

---

³³ "Budući da velika većina frazema izvire iz različitih oblika metafora, upravo je frazeologija pogodna za stvaranje tzv. *konceptata*, u kojima se frazemi tematski odnosno konceptualno grupiraju dajući nam priliku za analizu semantičkih taloga na bazi kojih je formirano frazeološko značenje" (Fink-Arsovski 2002: 37).

osobinu (hrabrost). Fraza *ovo je opći cirkus* evocira tradicionalno predstavljanje stvarnosti koje Baudrillard označava kao “staru naturalističku optužbu” (2013:133) ističući kako je u suvremenosti riječ o “*satelizaciji stvarnosti*, o stavljanju na orbitu neodredljive stvarnosti koja nema ničeg zajedničkog s fantazmima što su je nekoć ilustrirali” (Baudrillard 2013:133).

7.2. Konceptualne metafore

Metaforički izrazi kojima se tematizira rat temelje se na univerzalnim konceptualnim metaforama kojima se vrši preslikavanje s konkretnih domena (tijelo, predmet, prostor) na apstraktne domene: ideje, artikulacija ideje (pisanje, crtanje), rat, vrijeme.

IDEJE SU PREDMET

Kod Sirije i Iraka su pokušali i djelimično uspjeli da posvađaju sunita i šiite, kao i šaljući i jačajući radikalne protiv normalnih. Radikali su kao neka jaka kemikalija, ako ti nešto smeta, pospeš kiselinu da to otopi, mislim da tako oni to gledaju. (Makistar, 3.9.2017.)
Slava putinu i rusima i hrabrom sirijskom narodu sto su izdrali sve paklenske spletke!!! (rezonancija 15445, 3.9.2017.)
Navlakusa? (Nemari1957, 29.9.2017.)

Strukturni tip metafore³⁴ *Radikali su kao neka jaka kemikalija* počiva na strukturnoj odrednici fizičke metafore *kemikalije su jake*. Metafora stvara sličnosti između *kemikalija* i *radikala* na osnovi toga što oboje mogu izravno nagristi svoje okruženje. Sam komentator *Makistar* navodi u daljnjem dijelu svog komentara *pospeš kiselinu da to otopi* referirajući se na bilo koji slučaj, posipaš doslovce kiselinu ili u ovom slučaju u vidu toga što su radikali poslužili stranim silama, po mišljenju komentatora *Makistra*, kao kiselina kojom će raskomadati prostor Iraka i Sirije. Kognitivna utemeljenost u metafori IDEJE SU PREDMETI u ovom je primjeru iskazana tako da je islamizam opredmećen metaforom kemikalije.

Metafora *paklenske spletke* još izravnije upućuje na utemeljenost u metafori IDEJE SU PREDMETI. Tim se izrazom predstavlja uplitanje zapadnih država u sirijski sukob, financiranje i naoružavanje pobunjeničkih skupina u koje komentator *rezonancija 15445*, kao i gotovo svi komentatori portala *Advance*, duboko vjeruje. Taj je metaforičan izraz i ideološki jer predstavlja u potpuno negativnom svjetlu odnos zapadnih država prema sirijskom sukobu i na geopolitičkoj i na metapolitičkoj razini. Izbor metafora duboko određuje shvaćanje nekog

---

³⁴ O strukturnim metaforama usp. Lakoff i Johnson 2015:231.

dogadaja u svakoj situaciji.³⁵ Spregu doživljaja svijeta i načina jezičnog izražavanja te način na koje različite skupine u društvu navedeno mogu iskoristavati najbolje oslikava Orwellov novogor. Utjecaj jezika, u ovom kontekstu konkretnije metafora, na ljudski um svjedoči o tome da sami koncepti nisu objektivni u vidu toga da bi bili definirani isključivo po obilježjima na koja mi ne možemo utjecati već se i sami koncepti mijenjaju, izobličuju, stvaraju i nestaju u skladu s jezičnim načinima na koji ih izražavamo, imenujemo, opisujemo.³⁶ Zato centri moći žele kontrolirati jezik, zato se u masovnim medijima koriste ideološki obojane jezične sastavnice putem novogovora, zato je izrazito bitno prepoznati ideološke podloge u jeziku koje su sveprisutne i koje se često nesvjesno upotrebljavaju. Jezik je po svojoj biti duboko ideologičan, a navedeno i sama promatrana građa u ovom radu kontinuirano dokazuje. Jezik je uvijek odraz odnosa moći u društvu.³⁷

POLOŽAJ VOJSKE JE PREDMET

Kao u inat, prije kojih par sati Izraelci su opet udarili po položajima SAA. (Safir, 19.10.2017.)

Navodno su i eskadrile Tu-22M3M stavljene u pripravnost. (Bojke, 25.9.2018.)

Za SAA je problem što ne želi skidati trupe koje su u trci za naftonosna polja (opravdano). (Hint, 29.9.2017.)

U gornjim je primjerima sadržana i metonimija MJESTO ZA OSOBE SMJEŠTENE U MJESTU: položaj vojske za vojsku. U izrazu *skidati trupe* sadržana je i metafora VOJSKA JE TIJELO.

Metafora *udarili po položajima* metaforična je zbog toga što se osnovno značenje glagola *udariti* povezano s fizičkim svijetom, *udariti nekoga ili nešto*, prenosi na zamišljeni i stvarni prostor vojnog djelovanja.

---

³⁵ “Važno je kako metaforički mislimo. To može utjecati na pitanje rata i mira, ekonomsku politiku i sudske odluke, kao i na prozaične odluke u svakodnevnom životu. Je li vojni napad ‘silovanje’, ‘prijetnja našoj sigurnosti’ ili ‘odbrana stanovništva od terorizma’” (Lakoff i Johnson 2015: 213).

³⁶ “Mi držimo da pojedini koncepti nisu definirani izolirano, nego pomoću svojih uloga u prirodnim vrstama iskustva. Koncepti nisu definirani samo pomoću inheretnih svojstava. Naposljetku definicija nije samo neki utvrđeni sklop nužnih i dovoljnih uvjeta za primjenu kakva koncepta (premda je to moguće u nekim posebnim slučajevima, kao primjerice u znanosti ili drugim tehničkim disciplinama, ali ni ondje nije uvijek moguće). Naprotiv koncepti su definirani pomoću prototipova i pomoću tipova odnosa spram prototipova. Koncepti koji proizlaze iz našeg iskustva nisu strogo definirani nego su otvoreni” (Lakoff i Johnson 2015: 112).

³⁷ “Jezik nije nastao da bi mu se vjerovalo, nego da bi mu se pokoravalo, te da bi nametao pokornost... To je očito u policijskim, ili državnim saopćenjima, koja su rijetko kad vjerodostojna ili istinoljubiva, ali koja vrlo precizno određuju čega se treba pridržavati i što valja zapamtiti” (Deleuze i Guattari 2013: 87).

Metaforom *stavljanja u pripravnost* također se značenje postavljanja konkretnoga predmeta prenosi na apstraktno stanje velike skupine (eskadrile) kao predmeta.

Sve navedene metafore su konvencionalne prirode te su utemeljene na korelacijama koje pojedinci opažaju u svom svakodnevnom životu.³⁸ Korelacija počiva na dubljoj strukturnoj metafori kao u slučaju metafore POLOŽAJ VOJSKE JE PREDMET.

RAT JE AGENS

Par dana čarki i tome je kraj. (Zvrk, 29.9.2017.)

Jesu li Kurdi sljedeće topovsko meso... (IVAS, 7.8.2017.)

U gornjoj se metafori uspostavlja analogija tijela i hrane te rat predstavlja vršiteljem žderačkih radnji.

RAT JE SPREMNIK

Vidim da neki komentatori reagiraju kao da su sa filma uskočili u ratnu stvarnost. (tistro, 29.9.2017.)

Predodžbena shema spremnika, kao mjesta smještenosti, iskazana je prijedlogom *u*. Analogija filma i ratne stvarnosti po prirodi je simulakrumska.

VRIJEME JE PROSTORNO GIBANJE

Ako je IS u stanju da se kreće 159km/h po pustinji (a nije) treba mu sat vremena da predje brisani prostor sa horizontom koji ide unedogled. (Janiba, 29.9.2017.)

Pretopljeni koncept prostora-vremena u gornjem primjeru posebno je naglašen kretanjem horizonta.

IZGRADNJA JE PISANJE/CRTANJE

Koliko znam regija oko Afrina je dobro utvrđena i prošarana tunelima. (MiBo, 13.10.2017.)

Svi pricaju o suvremenoj vojnoj tehnici, satelitima, dronovima, robotima a ovaj rat se vodi na razini I.svjetskog rata! 50 seljaka s puškama i civilnim terenskim vozilima pomakne liniju fronta za 20-30km bez problema. (QQQ, 29.9.2017.)

Linije fronta i prošaranost tunelima, kao koncept izbrazdanoga prostora tipični su odraz ratne mašine kako je opisuju Deleuze i Guattari (2013). Ratna mašina predstavlja u konačnici glatki prostor pustinje (bez suprotstavljenosti): srazovi dovode do deteritorijalizacije (iznutra i izvana)

---

³⁸ “Konvencionalne metafore (orijentacijske, ontološke i strukturne) često se temelje na korelacijama koje opažamo u svojem iskustvu. Primjerice u industrijskoj kulturi kao što je naša postoji korelacija između količine vremena koje je potrebno za neki zadatak i količine rada koji je potreban ako se taj zadatak obavi. Ta korelacija dio je onoga što omogućuje da VRIJEME i RAD doživimo metaforički kao RESURSE i da tako uočimo sličnosti među njima” (Lakoff i Johnson 2015: 134).

Korisnik *QQQ* primjećuje jednu zanimljivu vojnu, a time i društvenu, činjenicu da se rat između sirijske regularne vojske i Islamske države vodi na vrlo staromodan način, *na razini 1.svjetskog rata*, u tom vidu *QQQ* vjerojatno nesvjesno ulazi u kritičko polje Deleuzea i Guattarija jer se sučeljavanje sirijske vojske i militantata Islamske države može promatrati kao sučeljavanje države i ratne mašine. Pogrdnice koje su navedene u prethodnim poglavljima ovog rada također su spona s teorijskim postavkama Deleuza i Guattarija koji tvrde da je ratna mašina odražena putem nomada ili bandi.³⁹ Borci Islamske države su paradigmatički primjer ratne mašine, svojevrsni postmodernistički nomadi koji drže svoja uporišta u pustinjskim dijelovima Sirije, vrše gerilske prepade na položaje sirijske vojske te svojom ideologijom ističu krajnju dihotomiju prema formi-državi.

---

³⁹ “1) ratna mašina je nomadski izum kojeg rat nije prvotni, nego drugotni, suplementarni ili sintetički objekt, u smislu da je ona deteminirana tako da razori formu-državu i formu-grad s kojima se sukobljava” (Deleuze i Guattari 2013: 474) Zanimljivo kako se ovaj opis sukoba ratne mašine s državom u potpunosti podudara sa sukobom Arapske Republike Sirije i Islamske države kao nositeljica forme-države i ratne mašine, može se slobodno dodati i kao sukob modernizma i postmodernizma.

7.3. Metonimija

U primjerima metonimije preslikavanje se vrši tako da jedna domena stoji za neku drugu domenu.

DRŽAVA/TERITORIJA ZA NAROD/OSOBE

Zali bože tog naroda, vidjet ćemo skoro i Ruskim novim oružjem, i Tursku opustenu sa lanca! (Varaha, 24.9.2017.)

Jer je ISIL jako iscrpljen i radi se o teritoriju koji je uglavnom pustinjski, slabo naseljen. ISIL vjerovatno priprema jači otpor oko gradova, umjesto da đubri po pustinji. (Makistar, 24.9.2017.)

A Izrael čak ne želi da krije simpatije prema njima, žrtvujući vjerodostojnost ISIL-a kako bi se umjesto toga mogli Iranu i Siriji smijati u facu zbog onog šta su im skuhalo. (Makistar, 4.10.2017.)

Sad je Isil na tom pravcu izložen unakrsnoj vatri. (korisnik 1, 3.9.2017.)

U navedenim primjerima sadržana je i metafora DRŽAVA JE TIJELO. Musolff (2014) navodi kako se u kasnom srednjovjekovlju i renesansi razvijaju europske političke terminologije temeljene na metaforizaciji tijela te da je već u antici država prikazivana kao tjelesna hijerarhija (od glave do prsta, usp. Musolff 2014). Komentar korisnika *Makistar* u dijelu gdje korisnik navodi da bi se Izrael mogli Iranu i Siriji smijati u facu zorno potkrepljuje zamjenjivanje države tijelom i to dijelom tijela (lice) po metonimiji DIO ZA CJELINU: licem se predstavlja politički i vojni vrh Arapske Republike Sirije i Islamske Republike Irana. I dok *lice* predstavlja glavu sirijske i iranske države, *Izrael* predstavlja skupinu ljudi (po metonimiji DRŽAVA ZA DRŽAVLJANE koja je pak dio nadređene metonimije CJELINA ZA DIO). Ta skupina ljudi također predstavlja upravljačke strukture države (izraelski politički i vojni vrh), a da je riječ o konceptualizaciji skupine ljudi leksemom za državu posvjedočuje uporaba glagolskoga množinskoga oblika *mogli*, što dovodi do formiranja distantne nesročnosti s obzirom na broj: *Izrael (...) mogli*. U tom kontekstu predstavljanja političkoga i vojnoga vrha države imenom države iskazuje se i pogrdan odnos korisnika, nazivom Izrael ne predstavlja stanovništvo ili etnos države već njime cilja ideologiju cionizma i izraelskog imperijalizma.

U drugom komentaru korisnika *Makistar*, u kojem se navodi da Islamska država *priprema jači otpor oko gradova, umjesto da đubri po pustinji*, osim metafore DRŽAVA JE TIJELO vidljivo je i odražavanje odnosa centar i periferija. Glagol *đubriti* podrazumijeva završetak probavnog trakta te dio tijela koji navedenom završetku odgovara (u čemu se očituju i elementi karnevalizacije), a

koji je dio predstavnik upravljačima manje važne pustinjske periferije, dok su gradovi kao upravljački centar i glava predstavljeni kao mjesto koje će se prvo braniti prilikom napada na cjelokupno tijelo.

MJESTA OPASNOSTI ZA OPASNOST

Ali još je opasno, iako nemam sve podatke ovakvih uskih klinova se bojim... (ivicak, 3.9.2017.)

Mjesto opasnosti označeno je i metaforičnim sužavanjem prostora (uskih klinova).

MJESTO UPRAVLJANJA ZA UPRAVLJANJE

Jer nažalost miljama je daleko SAA nad povratkom teritorijalnog integriteta i suvereniteta cijele države (onoj prije izbijanja rata u proljeće 2011. godine) pod upravom Damaska. (dark knight, 12.9.2017.)

S mog gledišta SAA se potrudila ispuniti dogovor kako bi poslala poruku drugim teroristima. (ivafi, 14.9.2017.)

Pretvorbu svijeta u grad, koji je odraz krute segmentiranosti, može se pratiti od formiranja tabora i utvrda Rimskoga Carstva (usp. Deleuze i Guattari 2013.). Krugovi u koje se ulazi, povezani akumuliranim znanjem, tehnologijom i sklopovima, sprežu se do samog “vrška deteritorijalizacije”, upravljačkog centra koji je “akcelerator čestica” i pokretač reteritorijalizacije (Deleuze i Guattari 2013:246). U proučavanju se primjerima problematizira Damask kao grad upravljanja i kao teritorijalni centar. Fraza *miljama daleko* korisnika *dark knight* označava stvarni geografski i metaforični, imaginarni prostor upravljanja u tvrdnji da forma-država ne kontrolira cjelokupnu površinu čime se relativizira kontrola općenito: ako država ne kontrolira cjelokupnu površinu, nije u mogućnosti uspostaviti kontrolu, dakle ne kontrolira ništa. Upravo se na navedenom metonimijskom konceptu upravljanja predočava geopolitička realnost Arapske Republike Sirije: većina naftnih nalazišta na području je pod upravom kurdske snage a određeni su teritoriji u cijelosti pod upravom pobunjenika te sve dok se ne uspostavi teritorijalni integritet ne može se supostaviti, u međunarodnim očima, politički integritet legitimnosti službene, iako po međunarodnom pravu i dalje legitimne no izolirane, sirijske vlade. Ne uspostavi li vlast nad cjelokupnim područjem Arapskoj Republici Siriji prijeteći scenarij komadanja teritorija te u tom vidu više ne bi bila država kakva je bila prije 2011.

Metonimijom *pod upravom Damaska* korisnika *dark knight* predstavljena je Arapska Republika Sirija čije je sjedište u Damasku. No, iz točke gledišta pobunjenika ta je metonimija relativna jer

pobunjenici Arapsku Republiku Siriju ne bi smatrali pravom Sirijom. Na tragu toga u medijima se često uspostavlja dihotomija između Damaska i Idliba. Idlib je glavni grad istoimene sjeverozapadne provincije Sirije čiji određeni dijelovi nisu pod kontrolom vojske Arapske Republike Sirije, dakle Damska, od 2012. Danas je ta cjelokupna provincija posljednje teritorijalno značajno uporište koje je u potpunosti pod kontrolom pobunjenika⁴⁰. U razmatranim primjerima nismo naišli na pejorativni onim *Idlibistan*, no on se često javlja u drugim primjerima komentara s proučavanoga portala. *Idlibistan* označava onu drugu Siriju, pobunjeničku i islamističku, a korisnici portala ga koriste kako bi obezvrijedili pobunjeničke snage etiketirajući ih kao ekstremne islamiste. Taj je pejorativni onim konceptualni kontrast Damasku kao mjestu upravljanja: *Idlibistan*/Idlib kao metonimija pobunjeničke Sirije te Damask kao metonimija Arapske Republike Sirije.

---

⁴⁰ Ako pod pobunjenike ne ubrajamo kurdske snage zbog njihova složenog odnosa sa službenom vladom: izravne konfrontacije su bile malobrojne te su bile i česte situacije suradnje sa sirijskom vojskom protiv pobunjeničkih skupina.

8. ZAKLJUČAK

Provedeno istraživanje pokazalo je da se komentari čitatelja portala u ideološkoj podlozi i posredovanom dominantnom diskursu ne razlikuju od ideologije posredovane u člancima portala.

Upotrebljavaju se ustaljeni frazeološki izrazi razgovornosti i metaforika rata koja ima svoje kognitivno utemeljenje pa je i univerzalna. Uporaba anglizama osim kao odraz globalne kulture u pojedinačnim primjerima ima i funkciju kritičnosti. U proučavanom diskursu informacijskoga rata ono što je prepoznato kao ratna mašina (Islamska država) predstavljena je kao nešto predmoderno i necivilizirano; borce Islamske države naziva se *bradonjama*, *barbarima*, a za njihovu teritorijalnu tvorevinu koristi se naziv *frankenštajnski*. Pogrdno su obilježeni i nazivi za američke i izraelske vojne snage i pripadnu politiku. S druge strane koriste se iskazi bodrenja usmjereni prema ruskoj politici i posebno prema Putinu.

Priistranost zapadnjačkoj (prije svega američkoj i izraelskoj) geopolitici i metapolitici ne može ispraviti stvaranjem pristranosti ruskoj metapolitici i geopolitici pa je razvidno da treći put ne postoji; postoji isključivo srednjostrujaško podupiranje američko-izraelsko hegemonije te alternativno podupiranje ruskog projekta rušenja navedene hegemonije s ciljem uspostave vlastite hegemonije. Na razmatranoj građi hrvatskog mrežnog portala koji se bavi vanjskopolitičkim pitanjima pokazalo se da taj portal zapravo i ne predstavlja kakvo slobodarsko i kritičko sagledavanje svijeta, upravo suprotno, pokazuje se da i alternativnim kao i srednjostrujaškim medijima upravljaju njihovi gospodari.

9. LITERATURA

Baudrillard, Jean. 2013. *Simulacija i zbilja*, prevela Gordana V. Popović. Jesenski i Turk, Hrvatsko sociološko društvo, Zagreb.

Croom., Adam. 2011. "Slurs". *Language Sciences* 33:343-358.

Croom, Adam. 2013. "How to do things with slurs: Studies in the way of the derogatory words". *Language Communication* 33:177-204.

Čupković, Gordana. 2013. "Tipovi uvredljivih iskaza s beramskih glagoljskih grafita". *Fluminensia* 25/2:123-141.

Čupković, Gordana. 2014. "Diachronic variations of slurs and levels of derogation: on some regional, ethnic and racial slurs in Croatian". *Language Sciences*. <http://dx.doi.org/10.1016/j.langsci.2014.09.002> (pristup 20. svibnja 2018)

Čupković, Gordana. 2017. *Jezik i reformacija*. Sveučilište u Zadru, Zadar.

Deleuze, Gilles i Félix. Guattari. 2013. *Tisuću platoa. Kapitalizam i shizofrenija 2.*, preveo Marko Gregorić. Sandorf i Mizantrop, Zagreb.

Filipović, Rudolf. 1986. *Teorija jezika u kontaktu*. JAZU, Školska knjiga, Zagreb.

Fink-Arsovski, Željka. 2002. *Poredbena frazeologija: pogled izvana i iznutra*. Filozofski fakultet, Zagreb.

Foucault, Michel. 1994. *Znanje i moć*, preveo R. Kalanj. Globus; Filozofski fakultet; Zavod za filozofiju, Zagreb.

Katnić-Bakaršić, Marina. 2012. *Između diskursa moći i moći diskursa*. Naklada Zoro, Zagreb.

Kekez, Josip (ur.). 1996. *Poslovice, zagonetke i govornički oblici* (Stoljeća hrvatske književnosti). Matica hrvatska, Zagreb.

Lakoff, Georg. i Mark Johnson. 1999. *Philosophy in the Flesh*. Basic Books, New York.

Levanat-Peričić, Miranda. 2014. *Uvod u teoriju čudovišta*. AGM, Zagreb.

Montgomery, Martin. 2005. "The discourse of war after 9/11", *Language and Literature*, www.researchgate.net/publication/258163628 (pristup 14. srpnja 2018)

Musolff, Andreas. 2014. "The metaphor of the 'body politic' across languages and cultures", u: *Cognitive Explorations into Metaphor and Methonymy*, ur.: F. Polzenhagen, Z. Kövecses, S. Vogelbacher, S. Kleinke. Peter Lang Edition, Frankfurt am Main. https://www.academia.edu/9963242/The_metaphor_of_the_body_politic_across_languages_and_cultures (pristup 20. svibnja 2018.)

Orwell, George. 2008. *1984*, preveo Antun Šoljan, Alfa, Zagreb.

Potts, Christopher. 2006. "The expressive dimension". *Theoretical Linguistics*. <https://web.stanford.edu/~cgpotts/papers/potts-expressives06.pdf> (pristup 20. svibnja 2018.)

Stanojević, Mateusz-Milan. 2013. *Konceptualna metafora*. Srednja Europa, Zagreb.

Taddeo, Mariarosaria. 2014. "Just Information Warfare", *Topoi*, www.researchgate.net/publication/264083705 (pristup 14. srpnja 2018)

Van Dijk, Teun. 1993. "Principles of critical discourse analysis", *Discourse and society* 4, 2, str. 249-283 www.discourses.org (pristup 25. kolovoza 2018)

Van Dijk, Teun. 2008. *Discourse and Power*. Palgrave Macmillan, New York.

Virilio, Paul. 2011. *Grad panike*. Biblioteka Sinestetika, Zagreb.

Žanić, Ivo. 2009. *Kako bi trebali govoriti hrvatski magarci?* Algoritam, Zagreb.

INFORMATION WARFARE DISCOURSE IN THE INTERNET DISCUSSIONS ON SIRIA

Abstract

The paper deals with critical analysis of the discourse of power and warfare discourse on the example of the discussions of the reader of the Advance portal. The topic of discussions is the war in Syria. The paper shows that the left-right paradigm does not determine the essence of the ideological nature of the commentary, but it is determined by the dichotomy of pro-Russian propagation on the one hand, and transatlanticism on the other. In the introductory sections, an overview of the discourse of power and warfare discourse is brought, and a link was established between the war discourse and the Deleuze's and Guattari's war machine. In the second part, the discourse of power and warfare discourse are presented in its semantic aspects, and in content and expression of confrontation of the local and global, so the expressions of folk culture are considered (expressions such as idioms, proverbs and regionalisms). Various types of offensive expressions and slurs have been analyzed, also conceptual metaphor and metonymy on which war metaphors are grounded. Borrowing English words are studied in particular as paradigmatic examples of the global narrowing of the world. In all this, the expressions and cognitive grounding of the discourse of power are visible.

Key words: the discourse of power, the warfare discourse, semantics, metaphor, metonymy, slurs, proverbs